

Vlaams
Parlement

ingediend op **536** (2020-2021) – Nr. 6
4 december 2020 (2020-2021)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering
van het Vlaamse Coronabeleid
uitgebracht door Koen Daniëls,
Loes Vandromme en Hannelore Goeman

over de evaluatie en verdere uitvoering
van het Vlaamse coronabeleid
in het beleidsdomein Onderwijs en Vorming:
internaten en CLB's

Samenstelling van de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid:

Voorzitter: Björn Rzoska.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Marius Meremans, Wilfried Vandaele, Karl Vanlouwe;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Jo Brouns, Loes Vandromme;
Freya Saeys, Willem-Frederik Schiltz;
Celia Groothedde, Björn Rzoska;
Hannes Anaf.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lorin Parys, Tine van der Vloet;
Yves Buysse, Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin;
Katrien Schryvers, Peter Van Rompuy;
Sihame El Kaouakibi, Maurits Vande Reyde;
Ann De Martelaer, Jeremie Vaneeckhout;
Hannelore Goeman.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

Documenten in het dossier:

536 (2020-2021) – Nr. 1 t.e.m. 5: Verslagen over hoorzitting

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Katrien Smet, beheerder, en Gentil Poppe, beheerder en opvoeder, Sint-Jozef-Klein-Seminarie in Sint-Niklaas	5
1.	Internaat Sint-Jozef-Klein-Seminarie in Sint-Niklaas	5
2.	Corona – schooljaar 2019-2020	6
2.1.	Voor de paasvakantie van 2020	6
2.2.	Paasvakantie van 2020	6
2.3.	Na de paasvakantie van 2020	6
2.4.	Financieel	7
3.	Corona – schooljaar 2020-2021	7
3.1.	Opstart internaat	7
3.2.	Catering	8
3.3.	Schoolorganisatie	8
3.4.	Personeel	9
4.	Invloed van corona	9
4.1.	Internaat	9
4.2.	School	10
5.	Conclusie	10
II.	Uiteenzetting door Eddy Tuytens, beheerder, internaat met permanente openstelling Huis aan Zee in De Haan	11
1.	Situering	11
2.	Impact van de coronacrisis op het internaat	11
3.	Internen	12
4.	Organisatie	14
5.	Mensen en middelen	15
6.	Infrastructuur	16
7.	Communicatie	16
8.	Wat leerde de coronacrisis?	16
III.	Vragen van de leden	17
1.	Vragen van Loes Vandromme	17
2.	Vragen van Sihame El Kaouakibi	18
3.	Vragen van Johan Danen	18
4.	Vragen van Steve Vandenberghe	19
5.	Vragen van Kim De Witte	19
6.	Vragen van Koen Daniëls	19
7.	Vragen van Jan Laeremans	20
8.	Vragen van Jo Brouns	21
IV.	Antwoord van Katrien Smet en Eddy Tuytens	21

V.	Uiteenzetting door Dries Vandermeersch, directeur GO! CLB Brussel	24
1.	Situering	24
2.	Maart tot augustus 2020	25
3.	Sinds start schooljaar 2020-2021	25
4.	CLBch@t	25
5.	Contacttracing in GO! CLB Brussel	26
6.	Gevolgen	27
7.	Knelpunten	28
8.	Vragen aan het beleid	29
VI.	Vragen van de leden	29
1.	Vragen van Sihame El Kaouakibi	29
2.	Vragen van Johan Danen	30
3.	Vragen van Kim De Witte	30
4.	Vragen van Steve Vandenberghe	31
5.	Vragen van Kathleen Krekels	31
6.	Vragen van Jan Laeremans	32
7.	Vragen van Loes Vandromme	32
8.	Vragen van Jo Brouns	33
9.	Vragen van Koen Daniëls	33
VII.	Antwoorden van Dries Vandermeersch	34
	Gebruikte afkortingen	37
	Bijlagen: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op maandag 9 november 2020 hield de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid een hoorzitting over de evaluatie en verdere uitvoering van het Vlaamse coronabeleid in het beleidsdomein Onderwijs en Vorming: internaten en CLB's. De sprekers waren:

- Katrien Smet, beheerder, Sint-Jozef-Klein-Seminarie, Sint-Niklaas;
- Gentil Poppe, beheerder en opvoeder, Sint-Jozef-Klein-Seminarie, Sint-Niklaas;
- Eddy Tuytens, beheerder, MPI De Vloedlijn Oostende;
- Dries Vandermeersch, directeur, GO! CLB Brussel.

De bijlagen zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

Het Uitgebreid Bureau van 27 mei 2020 besliste een themadebat te houden, conform artikel 78 van het Reglement, met het oog op de evaluatie van het Vlaamse coronabeleid en het uitzetten van een postcoronatraject. Om dit themadebat voor te bereiden werd de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid opgericht. Deze commissie ad hoc zal een maatschappelijke beleidsnota opstellen die, naast de probleemstelling, een langetermijnvisie inhoudt en verduidelijkt wat men er in de lopende zittingsperiode aan wil doen, na hoorzittingen met experts en vertegenwoordigers van de diverse betrokken sectoren. Met het themadebat wordt beoogd om enerzijds een evaluatie op te maken van de voorbije coronacrisisperiode, met als bedoeling hieruit de nodige lessen te trekken voor de toekomst, en anderzijds een eerste aanzet te geven voor een postcoronatraject.

(Deze vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

Uiteenzetting door Katrien Smet, beheerder, en Gentil Poppe, beheerder en opvoeder, Sint-Jozef-Klein-Seminarie in Sint-Niklaas

1. Internaat Sint-Jozef-Klein-Seminarie in Sint-Niklaas

Gentil Poppe stelt het internaat voor. Het is een schoolinternaat, wat wil zeggen dat het de specifieke opdracht heeft om leerlingen die tijdens de week naar school gaan, in de school te laten slapen. In de weekends en in de vakanties zijn ze thuis. Het katholiek onderwijs heeft ongeveer 100 internaten met ongeveer 7000 internen.

Katrien Smet vervolgt. Vroeger was het internaat verbonden aan vooral één school. Het internaat is het enige in de regio Waasland en in de scholenstad Sint-Niklaas. Daardoor is het aantal gaandeweg toegenomen tot 19 scholen met 62 internen. Oorspronkelijk ging het om een zuiver jongensinternaat, maar ondertussen is het een gemengd internaat met 37 meisjes en 25 jongens. Vijf leerlingen komen uit het lager onderwijs, onder wie één uit het bijzonder lager onderwijs. Jongeren kunnen starten vanaf de leeftijd van 10 jaar, het vijfde leerjaar. Van de eerste graad van het secundair onderwijs zijn er 12 leerlingen, van de tweede graad 25 en van de derde graad 20. Daarvan komen 9 leerlingen uit het buitengewoon secundair onderwijs.

Het internaat staat open voor allerlei richtingen, behalve het deeltijds onderwijs en het duaal leren. Dat was zeer moeilijk op te vangen omdat die leerlingen deeltijds naar school gaan maar ook deeltijds een leertraject volgen. Als bijvoorbeeld leerlingen bouw een dag geen werk hebben wegens sneeuw, moeten ze overdag op het internaat worden opgevangen, wat zeer moeilijk was. Er komen zes internen uit het aso, veertien uit het tso, twintig uit het bso en acht uit het secundair onderwijs uit de A- en de B-stroom, en ten slotte negen uit het buso.

Het internaat heeft leerlingen die uit allerlei verschillende situaties instromen. De grootste groep zijn de internen die ingeschreven worden door de ouders. Achttien internen stromen in via jeugdhulp: OCJ, CLB, VK of jeugdrechtbank.

De prijs bestaat uit drie delen: huur voor de kamer, voorschot op de catering (waarbij men het niet-verbruikte deel terugkrijgt) en eenmalige activiteitskosten voor een heel schooljaar.

2. Corona – schooljaar 2019-2020

2.1. Voor de paasvakantie van 2020

Gentil Poppe zoomt in op de coronaperiode tijdens het schooljaar 2019-2020. Op donderdag 12 maart 2020 kreeg men het bericht dat de scholen zouden sluiten. Daarna kreeg men het bericht dat de internaten gewoon hun werk zouden blijven doen. Het internaat gaat op zondagavond om 21 uur open. Men is toen gestart met zes internen. Twee opvoeders bleven thuis omdat ze behoorden tot de risicogroepen. Zij stapten over op code DO46, heikracht. Het was eerst niet duidelijk hoe het zat met de jongeren die via de rechtbank in het internaat zaten. Achteraf bleek dat men toestemming moest hebben van de jeugdrechter om al dan niet thuis te mogen blijven. Ondertussen was meer dan de helft van die internen thuisgebleven. Op 18 maart 2020 kreeg men een mail dat men de kwetsbare internen verplicht moest opvangen. Dat zijn vooral degenen die via de rechtbank kwamen. Uiteindelijk daalde het aantal internen van zes naar twee. De laatste week voor de paasvakantie van 2020 waren er weer vijf internen.

2.2. Paasvakantie van 2020

Men kreeg de richtlijn dat men tijdens de paasvakantie van 2020 de sociaal kwetsbare leerlingen moest opvangen. Dat was niet zo eenvoudig want het personeel had immers recht op vakantie. De directeur deed een oproep aan leraars om bij te springen als vrijwilliger. Bepaalde opvoeders wilden dat doen. Met de internen heeft men onder meer via consultants permanent contact blijven houden zodat bepaalde internen toch niet naar het internaat moesten komen. De beheerders hebben zowel de ouders als de internen ondersteund door hen om de twee dagen te bellen en te vragen hoe het was, en of het echt niet mogelijk was om hen thuis te laten omdat de opvoeders maar een halve dag kwamen werken en men een personeelsnood had.

2.3. Na de paasvakantie van 2020

Bij de heropstart na de paasvakantie van 2020 was er een stijging van het aantal internen. Tijdens de paasvakantie werd men gewaar dat sommige internen terug naar het internaat zouden komen omdat het thuis niet goed ging. Tegen 15 mei 2020 waren er ongeveer veertien internen.

Een groot probleem was hoe men het internaat moest organiseren. Dat gebeurde met bubbels. Vanuit de GEES werd gezegd dat de scholen opnieuw zouden opstarten vanaf 16 mei 2020 en dat een contactbubbel van internen maar tien personen mocht tellen. Dat was een groot probleem omdat men op dat moment veertien internen had door de opvang van de kwetsbare kinderen en de verplichting om leerlingen van het tweede, vierde en zesde leerjaar naar school te sturen. Daardoor moest men van de veertien internen er acht of tien naar huis sturen. Twee bubbels opstarten was op dat moment niet mogelijk wegens de infrastructuur. De internen slapen allemaal op een lange gang van 100 meter. Ze zijn verdeeld per leeftijd, niet per bubbel. Om twee bubbels te kunnen organiseren, moest men tien internen leggen op de ene helft en tien op de andere. Daarom moest men kamers beginnen

verhuizen van de jongste en van de oudste internen. Men heeft beslist om na Pinksteren op te starten met twee bubbels en maximum twintig internen.

2.4. Financieel

Gentil Poppe behandelt het financiële aspect. Een externe cateraar bereidt de maaltijden. De catering stopte van de ene op de andere dag. Dat was een nuloperatie. Vanaf 16 maart 2020 begon men zelf maaltijden te bereiden, samen met de opvoeders. De opvoeders werden dus opgetrommeld om 's avonds voor de internen te komen koken van maart tot half mei 2020. Er werd ook gezorgd voor het ontbijt en een lunchpakket voor de enkele internen die er nog waren.

De ouders van internen die thuis bleven hoefden de huur niet te betalen voor de maanden april, mei en juni 2020, wat een verlies betekende van bijna 20.000 euro.

Katrien Smet vervolgt met het feit dat men extra benodigdheden heeft moeten aankopen, zoals handgel, mondklappers, ontsmettingsmiddelen of signalisatie, voor ongeveer 500 euro. De personeelsbezetting was licht gewijzigd. Men had geen keukenpersoneel meer omdat de catering gestopt was. Nu moest men zelf voor alles instaan. Het keukenpersoneel werd vervangen door de opvoeders die zowel 's ochtends, 's middags als 's avonds voor het eten hebben gezorgd.

De internen werden verplicht om een lunchpakket mee te nemen. Op woensdag werden zij opgevangen door de opvoeders die voor een kleine snack zorgden.

De opkuis 's avonds werd gedaan door de opvoeders samen met de internen. Vanaf 16 mei 2020 werd afgeraden om internen in de keuken te betrekken. Het gezamenlijke kookmoment 's avonds werd afgebouwd en de opvoeders hebben die taak alleen opgenomen tot de groep veel te groot werd. Dan heeft men een traiteur gezocht voor de maand juni 2020.

Men had een extra poetsdienst en een extra keukenhulp nodig om alles te ontsmetten en te helpen bij het voorbereiden van de maaltijden. De school heeft deels die kosten voor het internaat opgenomen.

3. Corona – schooljaar 2020-2021

3.1. Opstart internaat

Katrien Smet komt tot de opstart het schooljaar 2020-2021. In september 2020 is men opgestart in code geel. De bubbels van tien vervielen. Het doel was om op te starten met de maximale capaciteit. In realiteit haakten er ouders af omdat er voor hen geen zekerheid was dat de internen op internaat mochten blijven in code oranje want dan vervalt men deels weer in bubbels. Er was ook een financiële reden: waar men de kosten niet heeft doorgerekend aan leerlingen die voor de zomervakantie van 2020 niet in het internaat terecht konden, was het niet zeker of men dat ook dit schooljaar zou kunnen doen en of men aan ouders maar een deel van de kosten kon vragen wanneer kinderen een deel afstandsonderwijs zouden krijgen. De vraag van sommige ouders is ook of het internaat op dat moment nog wel zinvol is.

Men moest heel wat contacten leggen met scholen over hoe zij zich zouden organiseren. Men moest daarenboven voor de werking een reorganisatie van ruimtes en van tijd doen. Als men vanaf code oranje moet werken in vier bubbels, wil dat zeggen dat men zich in code geel intern al moest voorbereiden op het leven in vier bubbels: de refter wijzigen, zorgen dat de vier bubbels apart kunnen binnenkomen, apart hun eten opscheppen en een aparte bedeling organiseren. Men heeft daar veel meer tijd voor nodig 's ochtends. Men moet sowieso tien minuten vroeger voor

het ontbijt zorgen en men geeft de internen tien minuten meer tijd om het ontbijt te nuttigen en om hun lunchpakket te maken. De warme maaltijd 's avonds wordt bediend door een extra personeelslid dat vanaf september 2020 in dienst is, en door een opvoeder.

3.2. Catering

De maaltijden komen van een traiteur omdat koken voor zeventig internen een heel grote organisatie vergt. Er is beslist de catering on hold te zetten voor de rest van het schooljaar. Eind augustus 2020, op een vrijdagavond, kwam men te weten dat de cateringfirma niet zou starten. Maandagavond waren er al internen en op dinsdag startte de school. Men heeft tijdens dat weekend heel de catering overgenomen.

Het ontbijt en het lunchpakket worden aangekocht door Gentil Poppe en Katrien Smet zelf. Zij gaan elke ochtend naar de bakker en doen aankopen in warenhuizen, dit bovenop hun takenpakket. De avondmaaltijd gebeurt via de traiteur. 's Ochtends en 's avonds is er een extra keukenhulp om het ontbijt voor te bereiden en om het avondmaal dat de traiteur 's middags levert op te warmen en in de refter te brengen.

3.3. Schoolorganisatie

De scholen zijn opgestart in code geel. Men merkte onmiddellijk dat elke school haar eigen organisatie heeft wat betreft lesuren en gebruik van lokalen. In het internaat zitten leerlingen van negentien verschillende scholen en al die scholen hebben een verschillende regeling. Men begint soms een uurtje later of stopt een uurtje vroeger. Bij sommige scholen moet men een zieke leerling onmiddellijk komen ophalen. Als er zieke leerkrachten zijn en er is geen opvang, mogen de leerlingen en internen van die school naar huis. Schoolopvang lukt soms niet. Het internaat is al zeer tevreden wanneer de internen naar het internaat komen als ze een uurtje geen school hebben in plaats van dat ze naar het park gaan of vrij rondlopen.

Nu zit men in code oranje. Er zijn verschillende regelingen in scholen die een tweede en een derde graad hebben. Het zal een grote uitdaging zijn om alles up-to-date te krijgen en de noodzakelijke opvang te kunnen organiseren overdag. Leerlingen hebben soms week om week les, wat het heel gemakkelijk maakt: ze komen een week naar het internaat en zijn een week thuis wanneer ze afstandsonderwijs volgen. Dat kan niet voor iedere leerling. Een leerling die via de jeugdrechtbank op het internaat zit, wordt geacht te worden opgevangen, ook tijdens het afstandsonderwijs, terwijl het internaat eigenlijk overdag gesloten is. Er zijn ook leerlingen die een halve week naar school gaan en anderen die dag om dag naar school gaan. Men kan dan niet zeggen dat men de ene dag wel mag komen en de andere dag niet. Sommigen hebben een hele week in de voormiddag les en de week nadien in de namiddag. Men kan die kinderen niet voor een halve dag naar huis laten gaan. Scholen organiseren eigenlijk opvang overdag, maar daar is een grote 'maar' aan verbonden. Als men de leerlingen op school opvangt wanneer ze afstandsonderwijs hebben, dan zitten die misschien samen in een lokaal en creëert men een extra bubbel.

Hoe zit het in deze situatie met het welbevinden van de internen? Als het aan de leerlingen internaat zegt dat ze tijdens het afstandsonderwijs moeten worden opgevangen door de school, dan is dat voor hen niet zo fijn want dan zijn zij de uitzondering. De andere leerlingen mogen naar huis en zij moeten dan ook tijdens het afstandsonderwijs naar school.

Er zijn ouders die de voorkeur geven aan de huiselijke opvang in het internaat. Daar hebben ze hun eigen kamer, ze kunnen hun afstandsonderwijs daar volgen,

ze hebben iemand bij wie ze terecht kunnen als het niet goed gaat en ze kunnen er studiecoaching krijgen. Uit het schooljaar 2019-2020 is gebleken dat leerlingen die op school werden opgevangen, zich niet zozeer bezighielden met het schoolwerk maar met hun eigen multimedia: filmpjes maken, whatsappen, Messenger enzovoort. Het internaat wil er zijn voor de leerlingen en voor de internen, en overdag opvang bieden, wat een grote uitdaging zal vormen.

3.4. Personeel

Wat betreft het keuken- en poetspersoneel heeft men voor tweemaal twee uur per dag extra personeel aangeworven voor het ontbijt en het avondmaal. Het eigen poetspersoneel heeft een verschuiving van de opdrachten gekregen. Waar ze vroeger vooral in het internaat tewerkgesteld waren, krijgen zij nu ook taken in de keuken, zoals afwassen en refters poetsen, wat vroeger voor een stuk door het personeel van de school in samenwerking met de cateringfirma gebeurde.

Men vindt het belangrijk om de draagkracht van de opvoeders te bewaken. Zij werken momenteel volgens een normaal uurrooster. Dat betekent dat er 's avonds 4 opvoeders voor 62 internen zijn, terwijl de beheerders alle andere uren invullen. Men is permanent bereikbaar en permanent aanwezig om de aanwezigheden van de internen op te vangen gedurende de dag. Als men telefoon krijgt van de school en er is een zieke leerling, dan gaan zij die ophalen en zorgen ervoor dat die in het internaat in bed terecht komt. Hebben leerlingen geen school omdat een leerkracht afwezig is wegens ziekte, dan zorgt men ervoor dat de internen naar het internaat kunnen komen en er opgevangen worden. Men wil tegengaan dat ze in de stad rondlopen.

Daarnaast doen de beheerders het management van de catering, het aankoopbeheer van de voedselvoorraad en het op voorhand bestellen bij de traiteur. Men moet dagelijks bijsturen omdat er bijvoorbeeld leerlingen in quarantaine moeten of een personeelslid afwezig is. Dagelijks moeten de aantallen worden aangepast. De beheerders moeten ook het keukenpersoneel en de opvoeders aansturen, en zorgen voor de begeleiding van zieke internen.

4. Invloed van corona

4.1. Internaat

Gentil Poppe behandelt de invloed van corona. Het internaat heeft extra personeelsleden nodig om te voldoen aan de veiligheidsvoorschriften, zeker bij code oranje. Elke bubbel moet in principe apart eten. Gelukkig is de school niet open zodat men een grote refter kan gebruiken. Men heeft te weinig opvoeders, vooral op cruciale momenten. Men moet in de refter zijn en op de speelplaats. Ook 's avonds moet er worden gegeten. Op dat moment zijn er maar twee opvoeders omdat de andere opvoeders ook recht hebben op hun halve pauze.

Er is ook de verplichting van het dragen van een mondk masker door de internen. Het is niet leuk om permanent een mondk masker te dragen, wat moet in code oranje, behalve in hun kamer. Er wordt ook verwacht dat ze afstand houden. Vanaf het ogenblik dat men bubbel-overschrijdend gaat, moet men afstand houden en een mondk masker dragen, ook in de zitkamer waar men 's avonds tv kijkt.

Er zijn geen vier verschillende plaatsen om te douchen. Sommige internen moeten de ene dag douchen en de andere dag niet, tenzij men tussendoor de douches volledig reinigt om de volgende bubbel te laten douchen.

De infrastructuur moest volledig worden aangepast, met verschillende toegangsdeuren en een circulatieplan. Voor sommige internen is het heel moeilijk, vooral

voor leerlingen vanuit het bijzonder onderwijs die moeilijk kunnen omgaan met wijzigingen en daar dikwijls vragen bij stellen.

4.2. School

Elke school heeft een eigen organisatie. Als lessen worden afgeschaft in een bepaalde school en de school opvang organiseert, moeten daar soms veel bubbels samenzitten in dezelfde ruimte. Met sommige scholen is afgesproken dat internen dan naar het internaat mogen komen en door de beheerders worden opgevangen. In samenspraak met de scholen mogen zij hen ook op de school laten.

Of een interne naar school moet of niet, komt men te weten via Smartschool. Bij bepaalde scholen gaat dat per sms of telefoon. Omdat er veel verschillende scholen zijn, betekent dat een hele organisatie voor het internaat. Bijvoorbeeld de laatste vrijdag voor de Herfstvakantie van 2020 kreeg men om 9 uur het bericht dat de leraar van het derde en vierde lesuur ziek was en dat de leerlingen pas om 12 uur op school moesten zijn in plaats van om 10 uur.

5. Conclusie

De informatie voor de internaten kwam redelijk laat, vaak pas op vrijdag wanneer men maandag moest starten met de uitvoering van de veiligheidsvoorschriften. Men zou graag hebben dat de internaten niet vergeten worden en dat ze worden opgenomen in de bespreking wanneer het over scholen gaat. Alle scholen hadden een draaiboek en achteraf kwam er een aanvulling voor de internaten bij.

De opdracht voor de internaten is nog altijd dat men zoveel mogelijk tracht dat de internen op het internaat kunnen zijn om hen positief te laten evolueren. Men heeft al veel telefoons gekregen over wat er moet gebeuren vanaf maandag 16 november 2020. Sommige internen haken al af. Ouders zeggen dat hun kind niet meer komt omdat het veel te moeilijk is om telkens de boeken te verhuizen. Internen die een dag les hebben en een dag niet, komen ook niet meer.

Wat zijn de noden? Men vraagt om de internaten te betrekken bij het opstellen van de draaiboeken. Voor het personeel is de dagopvang een groot probleem, wat nu gebeurt door de twee beheerders. Zij zouden graag hebben dat daar middelen tegenover staan zodat de internen die zij opvangen, begeleid kunnen worden. Het is ook niet eenvoudig met de veiligheidsmaatregelen in code oranje om 's avonds het eten te geven. Men moet dat verdelen in vier bubbels.

Dan is er het beheer van de catering. De catering vraagt om voor woensdagmiddag de aantallen door te geven voor de week nadien, maar men weet nog niet wanneer de scholen openen. Hij hoopt dat de scholen maandag zullen openen. Dan zal men vanaf donderdag de internen moeten contacteren om te vragen of ze naar het internaat komen of niet. Voorlopig hebben ze alleen de lagere school en de eerstejaars van het secundair onderwijs. Dat gaat over dertien internen. Van de andere vijftig internen weet men niet of ze zullen komen of niet. Het probleem van de catering brengt extra kosten teweeg.

Er is ook de vervanging van de zieke personeelsleden. Een vervanging kan pas als iemand veertien dagen ziek is. Het zou handig zijn dat wanneer iemand zich ziek meldt, men al na twee of drie dagen vervanging zou kunnen krijgen.

Men moet aankopen doen om te kunnen voldoen aan de eisen van de coronarichtlijnen. Men moet het nodige organiseren wanneer er afstandsonderwijs gebeurt. Niet iedereen heeft een laptop en sommige kinderen hebben thuis geen internet. Men heeft kosten voor extra verwarming in de winter. Van het personeel wordt naast een grote draagkracht, ook nog eens extra flexibiliteit gevraagd. Men gaat

nu overstappen op een examenregime. Dat betekent dat men 's avonds het aantal personeelsleden laat zakken, dat dan overdag wordt ingezet.

Een groot probleem is ook de discrepantie tussen de kosten die een ouder heeft voor de huur van het internaat terwijl de kinderen er niet zijn. Sommige kinderen zijn niet meer op het internaat en toch blijven de kosten lopen. Het internaat weet niet hoe men die kosten moet opvangen.

Uiteenzetting door Eddy Tuytens, beheerder, internaat met permanente openstelling Huis aan Zee in De Haan

6. Situering

Eddy Tuytens zegt dat het internaat Huis aan Zee deel uitmaakt van het MPIGO De Vloedlijn. Het bestaat uit een internaat voor buitengewoon onderwijs en een IPO. Er is een zeer grote diversiteit in de populatie. Er worden goed honderd kinderen en jongeren opgevangen. De leeftijd varieert van 3 tot 21 jaar in het IPO en tot 25 jaar in het internaat. Er zijn leerlingen uit verschillende onderwijsnetten. Men werkt samen met 13 verschillende scholen.

Het internaat zelf is rechtstreeks toegankelijk en telt 37 bedden. Het is enkel geopend op de schooldagen. De kinderen die daar verblijven, worden aangemeld via de ouders, de jeugdrechtbank of het OCJ. Er verblijven kinderen en jongeren met en zonder specifieke onderwijsbehoeften, naast kinderen en jongeren met en zonder jeugdhulpprofiel. Er worden wel steeds meer kinderen aangemeld met een jeugdhulpprofiel. In 2020 zijn er van de 37 bedden, 23 met een jeugdhulpprofiel, een zeer kwetsbare groep. Dat is 62 procent van de internen. Dit percentage stijgt jaarlijks.

Het IPO telt 70 bedden en is niet-rechtstreeks toegankelijk. De indicatiestelling wordt door de intersectorale toegangspoort van Jongerenwelzijn gedaan. Hier is enkel open op schoolvrije dagen. Het is een voorziening voor internen met een indicatie voor residentieel verblijf. Er is ook een samenwerking tussen het internaat en het IPO en een samenwerking met Jongerenwelzijn waardoor Huis aan Zee 70 kinderen kan opvangen, ondersteunen en begeleiden.

De doelgroep van beide entiteiten, zowel het internaat als het IPO, is nagenoeg dezelfde. Het zijn allemaal kinderen met meestal heel specifieke onderwijs- en zorgbehoeften.

7. Impact van de coronacrisis op het internaat

Men was niet op de crisis voorbereid. Toen de crisis toesloeg, waren er bijna nergens beschermingsmiddelen te vinden. Daarenboven kosten die middelen heel veel geld, geld dat het internaat en het IPO niet hebben wegens ontstentenis van werkingsmiddelen. Het gebrek aan beschermingsmiddelen zorgde voor veel stress bij de personeelsleden door de angst voor besmetting, zeker in de beginperiode toen men nog zeer weinig wist over het virus.

Men had onmiddellijk te kampen met een aantal problemen, zoals de moeizame communicatie van de overheid. Voor het voltijds gewoon onderwijs waren er snel draaiboeken ter beschikking vanuit de overheid, maar voor de internaten zijn die pas een tijd later gekomen. Omdat die draaiboeken bij de start van de pandemie niet kwamen, hebben de internaten zelf aan de alarmbel getrokken en is men te rade gegaan bij de inrichtende macht, het GO!. Dat heeft zelf een draaiboek uitgewerkt.

Een ander probleem was de afstemming met Opgroeien voor de residentieel geplaatste kinderen, dus de 70 kinderen in de IPO-bedden. In het internaat Huis aan Zee moet men niet alleen rekening houden met de richtlijnen van het Gemeenschapsonderwijs maar ook met de richtlijnen van Opgroeien voor de internen met een jeugdhulpprofiel in het IPO. Het was niet evident om hierin afstemming te bereiken. Vele zaken kwamen via een omweg of hoorde men eerst in de media vooraleer men zelf werd geïnformeerd. Naast de afstemming met het GO!, Opgroeien en Welzijn, moest men ook nog met de dertien toeleverende scholen samenwerken, over de netten heen. Men was op vele fronten actief en dat zorgde er zeker niet voor dat het van in het begin een vlot verhaal was. In het belang van de jongeren denkt Eddy Tuytens dat een eenduidig beleid en een eenduidige aanpak meer dan nodig zijn.

In de draaiboeken zelf staan heel wat logische zaken, maar die waren in de praktijk helaas niet altijd gemakkelijk te implementeren. Het draaiboek voor de internaten bijvoorbeeld legde terecht een verhoogde hygiëne op. Daarom moest men extra onderhoudspersoneel inzetten maar daar had men onvoldoende middelen voor. Dit werd opgelost door de grote solidariteit in de scholengroep. Onderhoudspersoneel van andere scholen uit de scholengroep werd tijdelijk verschoven naar het IPO waardoor men voldeed aan de opgelegde eisen. Dat is echter geen structurele oplossing, die in de toekomst zeker nodig zal zijn.

De quarantaines die in het draaiboek staan, bleken vanaf dag één een probleem op infrastructureel vlak. Het is moeilijk en veelal onmogelijk om een quarantaineafdeling te organiseren. Vooral voor de residentiële verblijvers is het problematisch. De gewone internen kunnen in principe naar huis als ze ziek zijn, maar de IPO-kinderen die er wonen, kunnen dat niet.

8. Internen

Uit de coronacrisis is gebleken dat heel wat internen een acuut verhoogde zorgnood hebben. Een aantal problemen over de behoeften van de leerlingen met een jeugdhulpprofiel zijn scherper gesteld. Men werd geconfronteerd met een acuut wijzigend ondersteuningsaanbod voor de internen voor wie de thuiscontext onvoldoende sterk is om een langdurig verblijf thuis mogelijk te maken. Voor die leerlingen werd in samenspraak met de consultants gekeken naar de uitbreiding van de jeugdhulpmaatregelen naar residentieel verblijf. Jongeren die normaal gezien vijf dagen in het internaat verbleven, verbleven dan zeven dagen in Huis aan Zee. Er waren ook enkele internen die dringend een jeugdhulpaanbod nodig hadden en die tot aan de coronacrisis onder de radar zijn gebleven. Dat kwam bijvoorbeeld doordat ze tijdens het weekend via pleegzorg werden opgevangen en in de week op internaat verbleven. Als het internaat sloot, dan rees dat probleem plots waardoor er bij pleegzorg aan de alarmbel werd getrokken.

Men is dan zorgvuldig nagegaan of er in de eigen internenpopulatie van zowel het gewone als het buitengewone internaat leerlingen waren die een acuut verhoogde zorgnood hadden. Die kwetsbare internen zijn bijvoorbeeld degenen die alleen naar de grootouders kunnen, wier ouders een zorgberoep hebben of voor wie een langdurige terugkeer naar de thuiscontext niet aangewezen of zelfs bedreigend is. Van deze derde categorie waren er helaas een aantal.

Voor al deze internen zijn er afspraken gemaakt met de consultants van de jeugdrechtbanken en is er afgestemd met de CLB's om een verblijf in de internaten mogelijk te maken.

Er zijn ook heel wat internen uit het IPO in eerste instantie teruggekeerd naar huis, met toestemming van de consultants. Achteraf bleek dat niet altijd de beste oplossing. Men volgde de kinderen ook thuis verder op en men merkte dat zich

schrijnende taferelen afspeelden waardoor men gevraagd heeft om de kinderen terug te laten komen.

In de paasvakantie van 2020 werden de nodige maatregelen getroffen om ervoor te zorgen dat alle kinderen een veilig onderdak hadden. Vaak moest men een beroep doen op de vrijwilligheid van het personeel om dat rond te krijgen. Dat is een heel kwetsbaar systeem, maar door de grote solidariteit in de personeelsploeg en de scholengroep is dat gelukt.

De samenwerking met de scholen is cruciaal. Men kan helaas geen dagopvang organiseren omdat men onvoldoende mensen en middelen heeft om die opdracht op te nemen. In het IPO, dat in het beleidsdomein van Welzijn werkt, kwam er heel wat druk van Welzijn om bijkomende opvang te organiseren aangezien een aantal ondersteunende diensten, onder andere dagopvang, tijdens de eerste lockdownperiode hun werkzaamheden niet hebben verdergezet. Men werd heel snel gevraagd om voor crisisopvang te zorgen, waarvoor men in principe niet is gemodelleerd en waarvoor men mensen noch middelen heeft. Daarom moest men die vragen helaas altijd weigeren. Van het IPO wordt vanuit Welzijn verwacht dat het crisisopvang doet terwijl het daar echt niet voor gemodelleerd is. Dat kan in de toekomst misschien worden opgelost.

Voor een aantal schrijnende casussen heeft men de deuren opengezet, dit vanuit het waardenkader van het Gemeenschapsonderwijs. Men neemt graag zijn maatschappelijke opdracht op maar men botst helaas op de grenzen van de structurele en financiële mogelijkheden.

Voor de residentieel geplaatste internen was de lockdownperiode ontzettend zwaar. Er waren geen bezoekenregelingen en alles werd stopgezet. Heel veel kinderen zijn even naar huis gegaan. De internen mochten tijdens het weekend in het internaat blijven omdat dat valt onder de regelgeving van Opgroeien. Daarnaast konden de internen vijf op zeven tijdens weekends wel naar huis. Men zat dus met twee regelgevingen, zowel die van Opgroeien als die van het Gemeenschapsonderwijs. Het is niet evident om uit te leggen aan een kind dat zijn vriend die met hem in dezelfde klas zit, naar huis mag omdat hij een interne vijf op zeven is en hij zelf niet naar huis kan omdat hij zeven op zeven geplaatst is. Het is zeker geen evidentie om onder die omstandigheden het welbevinden van de internen te blijven garanderen, wat uiteindelijk de hoofdplicht is.

De internen die tijdens de lockdown wel naar huis zijn gegaan, heeft men zo goed mogelijk opgevolgd vanuit Huis aan Zee. Er is zeer regelmatig gepeild naar hun welbevinden, zowel telefonisch maar ook bij de kinderen thuis. Het was evenwel niet altijd mogelijk om contact te krijgen met de internen en hun context. Dat bracht ongerustheid met zich mee in het internaat en het IPO. Ook dat is een opdracht die men graag opneemt, maar ze vraagt heel veel werk en er zijn maar weinig mensen om al dat werk te doen. Vooral de collega's van de internaten gewoon onderwijs kreunen onder de werkdruk want ze hebben een omkadering van 1 opvoeder per 21 internen. Ook zij hebben steeds meer geplaatste en kwetsbare internen. Ze zijn niet in de mogelijkheid om ondersteunende ambten, zoals maatschappelijk werker, psycholoog enzovoort, aan te stellen, ambten die een enorme meerwaarde betekenen voor de bewoners en die in tijden van crisis een echt gemis waren.

In de eerste lockdownperiode is overgeschakeld op afstandsonderwijs, wat voor de internen niet altijd gemakkelijk was. Er was niet altijd een laptop ter beschikking en er zijn door de overheid geen laptops geleverd aan Huis aan Zee.

9. Organisatie

Het IPO, het internaat en de school zijn nodig om zeven op zeven opvang te organiseren. Helaas blijft men werken in een structuur die niet toelaat om die opdracht efficiënt op te nemen. Men heeft sowieso een internaat nodig dat het IPO faciliteert, anders komt men nooit tot zeven op zeven. Het IPO dat de schoolvrije dagen bezet, is gemodelleerd voor verblijf en begeleiding en kan bijvoorbeeld geen dagbesteding aanbieden wanneer het onderwijs niet voor opvang kan zorgen. Men had altijd een school nodig om de kinderen op te vangen. Als er dagelijks kinderen ziek zijn, geschorst zijn of om welke reden dan ook in Huis aan Zee zijn, dan staan ze onder het toezicht van de beheerder. Men heeft altijd een combinatie nodig van onderwijs, internaat en IPO. Aangezien men met dertien toeleverende scholen over de netten heen samenwerkt, is deze constructie zeker niet gemakkelijk.

Om residentieel verblijf te organiseren werkt het IPO samen met het internaat. Het zijn echter twee gescheiden entiteiten met elk hun eigen organisatie en inzet van mensen en middelen. Het IPO volgt de richtlijnen van Opgroeien en het internaat volgt de draaiboeken van Onderwijs, wat niet eenvoudig is om op elkaar af te stemmen.

Er stelt zich ook een probleem bij afstandsonderwijs. Men heeft geen personeel ter beschikking tijdens de schooluren waardoor de kinderen niet opgevangen kunnen worden. Op het moment dat er afstandsonderwijs georganiseerd wordt in de tweede en derde graad, zitten er negentien kinderen samen met de beheerder. Dat is niet evident en niet logisch.

Een andere mogelijke situatie is dat in het internaat en het IPO gedeeltelijke quarantaine moet worden georganiseerd. Dat is nagenoeg onmogelijk. Er is onvoldoende gezamenlijke omkadering in IPO en internaat om tijdens de schooluren in opvang te voorzien. Het internaat werkt niet tijdens de schooluren en het IPO helaas alleen op schoolvrije dagen. Dat betekent concreet dat er geen opvang kan worden georganiseerd tijdens de schooluren. Als het moet, dan komt het weer bij de beheerder terecht.

Vandaag trekken de internaten en de IPO's aan de alarmbel en vragen de mogelijkheid om wanneer dit nodig is opvang te organiseren voor hun internen die niet kunnen verblijven in de thuiscontext en/of wanneer er vanuit de school geen mensen kunnen worden ingezet om die opvang te verzekeren. Dat is maar een van de vele problemen in afstemming tussen internaat en IPO. Verder blijven de personeelsleden aparte statuten hebben in beide entiteiten en kunnen eigenlijk, als daartoe de nood bestaat bij uitval van personeel, niet in elkaars werking worden ingeschoven.

Er bestaat nog altijd een spanningsveld tussen Onderwijs en Welzijn. De ene werkt met pandemieniveaus en de andere met kleurcodes. Die twee departementen spreken een andere taal.

Corona heeft de problematiek van het leerlingenvervoer nog verscherpt maar het is een oud zeer: de lange reistijd, te laat op school aankomen, overprikkelde leerlingen, een bus vol met kinderen met gedrags- en emotionele problemen, en meestal een begeleider zonder pedagogische achtergrond. Dat is een recept voor problemen. De internaten zitten meestal niet op dezelfde campus dan de toeleverende scholen. De internen moeten van en naar het internaat geraken. Het busvervoer kan efficiënter. Het feit dat men bubbels moet creëren en kinderen samen op de bussen moet steken naar verschillende scholen, is soms te gek voor woorden.

Opgroeien heeft weinig of geen zicht op de specificiteit van de internaten. Hij stelt vast dat Welzijn van de IPO's van het Gemeenschapsonderwijs dezelfde dienstverlening verwacht als de MFC's van de private sector. Omdat de IPO's instellingen zijn van de Vlaamse Gemeenschap, hebben zij een opname- en begeleidingsplicht. Het is evenwel niet mogelijk om binnen de contouren van de huidige IPO's uitvoering te geven aan deze verplichting. Het ontbreekt daarvoor aan de nodige erkenning, structuur, aanbod, mensen en middelen. Er is nog een lange weg af te leggen voor de IPO's. Iedereen weet wat er moet gebeuren, maar de regelgeving houdt dat momenteel tegen.

Het is niet de eerste maal dat dit wordt aangekaart. Tijdens de gedachtewisseling over de jaarverslagen van 2018 en 2019 van het Gemeenschapsonderwijs in de Commissie voor Onderwijs, kaartte afgevaardigd bestuurder Raymonda Verdyck telkens de problematiek van de GO!-MPI's, internaten en IPO's aan (*Parl. St.* VI. Parl. 2019-20, nr. 215/1 en 2020-2021, nr. 12/1). Uit deze presentatie blijkt uit de dagelijkse praktijk welke de gevolgen van die problematiek voor de leerlingen en de mensen op de werkvloer zijn. Men kon tijdens de crisis de opvang van de leerlingen niet altijd even goed garanderen. Dat is het gevolg van enkele factoren zoals de verschillen tussen de personeelsstatuten, de beperkte inzetbaarheid, de geldende regelgeving en het tekort aan middelen. Dat zijn de voornaamste maar helaas niet de enige problemen.

Uiteraard worstelen andere zorgverstrekkers met gelijkaardige issues maar voor het GO! komt daar nog bij dat het een openbardienstverlening moet garanderen, namelijk dat men in het kader van de vrije keuze niemand mag weigeren. Op die manier groeit voor het Gemeenschapsonderwijs de onmogelijkheid om zijn grondwettelijke taken op te nemen. Aangezien de Vlaamse Gemeenschap haar grondwettelijke plicht tot het organiseren van neutraal onderwijs doorgeschoven heeft naar het Gemeenschapsonderwijs, vraagt men om aan het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap de nodige middelen en regelgeving te geven om zijn job ten volle te kunnen doen, zeker in het belang van de kinderen. Eddy Tuytens vraagt het in zijn geval specifiek voor de IPO's, de internaten en de MPI's.

10. Mensen en middelen

Wat betreft mensen en middelen, is het moeilijk om personeel te vervangen. In het onderwijs komt er pas een vervanging na veertien dagen. Voor de IPO's werd dit al geremedieerd: sinds 1 november 2020 kan men onmiddellijk vervangen. Er zou een gelijkaardige beslissing komen voor de internaten op 12 november 2020. Dat is volgens de spreker een fantastische stap in de goede richting. Bovendien is het heel moeilijk om mensen te vinden die bereid zijn om deze job te doen, vaak voor een korte periode. Men komt in een leefgroep met kinderen met een serieuze rugzak. Het is niet evident om even in te vallen. Het zoeken naar personeel is momenteel problematisch, zeker voor de internaten van het buitengewoon onderwijs, waar het aantal opvoeders heel gering is.

Wanneer de werking onder druk komt te staan wegens ziekte en quarantaine van opvoeders, is er vaak geen andere mogelijkheid dan internen naar huis te sturen, wat zeker niet de bedoeling kan zijn. Het welbevinden van de internen is prioritair. In een IPO is dat ook onmogelijk want de kinderen wonen daar. De thuiscontext kan dit niet opvangen. Als men een interne van vijf op zeven naar huis zou sturen, komen ook diens onderwijskansen in het gedrang. Daarbij zijn er ook nog de slechte leefomstandigheden waarin bepaalde internen thuis terechtkomen.

Voor de meest kwetsbaren in onze samenleving, namelijk kinderen en jongeren zonder veilige thuiscontext, betekent deze crisis dat hun laatste houvast, de school, het internaat of het IPO, wegvalt. Men blijft hen opvangen maar de manier waarop het zou moeten, is niet altijd haalbaar.

Men wil absoluut vermijden dat de opvang van de leerlingen onmogelijk wordt omdat men geen personeel kan opeisen in uitzonderlijke crisissituaties. Er zijn geen alternatieven om voor hen opvang te bieden, de instellingen zijn hun laatste strohalm.

Aangezien er sinds 15 maart 2020 geen of minder internen waren in de internaten, was er een serieus inkomensverlies van ongeveer 10.000 euro per maand. De kosten voor personeel, onderhoud enzovoort bleven lopen. De kosten voor onderhoud zijn zelfs gestegen.

Het testbeleid voor personeel dat tewerkgesteld is in een IPO wordt momenteel over het hoofd gezien door de medische sector. De kinderen zijn er altijd, ze zouden dus in principe gelijk moeten worden behandeld als de opvoeders die werken in het beleidsdomein Welzijn van de MFC's. Dat is momenteel nog niet het geval. Dit is nodig om te voorkomen dat de continuïteit van de instelling in het gedrang komt.

11. Infrastructuur

De infrastructuur is zelfs buiten deze crisisperiode al heel lang een heikel punt in de internaten en de IPO's. Tijdens de coronaperiode worden er in de draaiboeken eisen gesteld die heel moeilijk te realiseren zijn. Alle gangen liggen vol. Sommigen liggen met twee of maximum drie op een kamer, waarbij men moet evolueren naar individuele kamers. Plannen zijn hiervoor allang voorhanden maar er zijn momenteel helaas geen middelen voor. De meeste middelen gaan momenteel naar het leerplichtonderwijs, waar die ook meer dan nodig zijn. Helaas worden de IPO's, waar de zwaksten uit onze maatschappij verblijven, soms over het hoofd gezien.

12. Communicatie

De focus van de communicatie lag steeds op het gewone leerplichtonderwijs. De informatie voor de internaten kwam altijd wat later. Men streeft er echt naar om van meet af aan betrokken te worden. Als men de werkvloer en alle partners betreft, zal men tot betere besluitvorming komen.

Onderwijs en Opgroeien hebben hun eigen communicatie. De spreker vraagt om meer afstemming tussen beide beleidsdomeinen, een bedachtzame communicatie vanuit de overheid en maatregelen voornamelijk op de lange termijn.

13. Wat leerde de coronacrisis?

Proactief en preventief beleid voeren is nodig. De internaten werken met de meest kwetsbare jongeren en kinderen. Voor hen moet het echt beter. Men heeft geleerd dat men altijd een voorraad beschermingsmiddelen en dergelijke in huis moet hebben. De infrastructuur zou ook rekening moeten houden met de mogelijkheid voor tijdelijke isolatie van leerlingen. De samenwerking met de CLB's moet worden versterkt. Eddy Tuytens is het in Huis aan Zee opgevallen dat het belangrijk is om een goede samenwerking te hebben met de lokale overheid. Dat is een enorme meerwaarde gebleken.

De cesuur tussen het internaat en het IPO moet worden weggewerkt en er is nood aan een flexibele inzet van personeel. Er wordt verwacht dat men jongeren in de IPO's kan opvangen. Onder dergelijke omstandigheden moet het uitvallen van personeel onmiddellijk kunnen worden opgelost door vervanging mogelijk te maken en door de inzet van personeel meer flexibel te maken over de entiteiten van school, internaat en IPO heen.

De internaten van het buitengewoon onderwijs en de IPO's genereren geen werkmiddelen. Momenteel wordt dit opgelost door middelen af te nemen van de

gewone internaten. Dat betekent in de praktijk dat er onvoldoende middelen zijn voor zowel internaten van gewoon als buitengewoon onderwijs.

Men vraagt de mogelijkheid tot het aanstellen van ondersteunende ambten in de internaten van het buitengewoon onderwijs. Er is een heel grote vraag tijdens de week om ambten als psycholoog, orthopedagoog of maatschappelijk werker te kunnen instellen in de internaten van het buitengewoon onderwijs. Deze ambten zijn een enorme meerwaarde bij het begeleiden van de jongeren en zijn een directe brug tussen de jongere zelf, het hulpverleningslandschap en zijn context. Een opvoeder die dagelijks voor een grote groep jongeren staat, kan deze taken niet opnemen. In Huis aan Zee zou het soms een verschil van dag en nacht maken voor bepaalde jongeren wanneer ze een gesprek zouden kunnen hebben met een psycholoog of een maatschappelijk werker.

Er moet een betere omkadering zijn voor de internaten van het gewoon onderwijs. Zij hebben geen ruimte om extra opdrachten op te nemen bij dergelijke crisissen. Een omkadering van 1 opvoeder voor 21 internen is hopeloos achterhaald.

De spreker pleit voor een betere samenwerking tussen Onderwijs en Welzijn. Van de internaten wordt verwacht dat zij almaar meer ondersteuning en begeleiding aan de jongeren bieden. Wegens de capaciteitsdruk kan men geen gebruik maken van een aanbod in de jeugdhulpvoorzieningen. De kinderen die daar al heel lang op de wachtlijst staan, komen op een of andere manier wel in de internaten terecht. Zij nemen die opdrachten graag op maar vragen structurele samenwerking met Welzijn voor de input en expertise en ook bijkomende ondersteuning wanneer de begeleiding van de internen te zwaar is, wat heel regelmatig gebeurt wegens de populatie die men heeft.

Eddy Tuytens sluit af met communicatie. Zoals in alle sectoren staat of valt er heel veel met goede communicatie. Men beseft ten volle dat de aanpak van de coronacrisis vaak gewijzigd werd wegens voortschrijdend inzicht op medisch vlak. De internaten werden echter nooit even prioritair als de scholen beschouwd. Zeker wat betreft de communicatie vanuit de overheid moesten de internaten veel langer wachten dan het voltijds onderwijs. Er blijven heel wat verschillen tussen richtlijnen van Opgroeien en van Onderwijs, specifiek voor de internen met een residentiële plaatsing. Die afstemming is soms enorm moeilijk.

Vragen van de leden

14. Vragen van Loes Vandromme

Loes Vandromme spreekt haar waardering uit voor de inzet van de internaten die cruciaal zijn voor de meest kwetsbaren. Voelen de medewerkers en verantwoordelijken van internaten zich voldoende vertegenwoordigd in het overleg dat de minister houdt om de coronacrisis te behandelen? Wordt er geluisterd naar wat er leeft in het veld? Worden zij betrokken bij mogelijke vragen en besluitvorming?

Er is tweespalt tussen aan de ene kant de Vlaamse sturing waarbij in draaiboeken allerlei voorstellen worden gedaan en regels worden uitgeschreven, en aan de andere kant de mogelijkheid om op lokaal niveau daarop in te spelen. Hoe gaat men om met die autonomie? Biedt dat een meerwaarde? Ziet men liever duidelijke richtlijnen die voor iedereen gelijk zijn?

Hoe is men met de verschillende Coronadecreten aan de slag gegaan?

Uit crisissen kan men leren. Eddy Tuytens heeft een aantal aanbevelingen gedaan. Kunnen die gedeeld worden door de andere sprekers? Heeft men zaken aangepast vanwege de crisis? Zijn er dingen die ze meenemen uit de crisis?

Er werd aangegeven dat de werking moest worden aangepast aan de bubbels en de richtlijnen. Hoe heeft men het aangepakt om toch een huiselijke sfeer te creëren zodat de leerlingen zich thuis kunnen voelen? Volgens de websites van de instellingen is het zich thuis voelen immers zeer belangrijk. Hoe heeft men dat aangepakt, zeker gezien het zeer diverse publiek?

Intakegesprekken zijn wellicht zeer belangrijke momenten. Ze zijn niet evident, zeker met jongeren die door de jeugdrechter geplaatst zijn. Hoe heeft men de weigeringen aangepakt die noodzakelijk waren wegens de beperkingen op het aantal leerlingen naar aanleiding van corona? Hoe werd de prioritering aangepakt waarbij de meest kwetsbare leerlingen voorrang hebben?

Loes Vandromme vernam dat er naar aanleiding van corona meer contacten waren met Opgroeien. Klopt dat? Dat is op zich een goede zaak. Zij hoopt dat dit kan worden voortgezet.

Waren de CLB's en pleegzorg ook essentiële derden? Konden zij gemakkelijk bij de internaten langskomen? Hoe werd die contacten onderhouden?

Er was de mogelijkheid binnen Opgroeien om ouders een nieuwe kans te geven om opnieuw de draad op te pakken bij het opvoeden van hun kinderen. Hoe heeft men dat ervaren?

Loes Vandromme meent dat de personeelsverantwoordelijken uitermate veel aandacht geven aan het motiveren van het personeel. Hoe heeft men dat aangepakt tijdens de coronacrisis? Eén verantwoordelijke voor 21 internen lijkt zeer weinig. Hoe blijft men in dergelijke omstandigheden dat personeelsbeleid voeren?

Waar kan men gemakkelijk schakelen? Wat zijn de quick wins die nieuw beleid kunnen realiseren via de extra middelen waarin de minister heeft voorzien?

Er werd aangegeven dat het leerlingenvervoer efficiënter en beter kan. Wat betekent dat precies? Wat kan men daarvan meenemen na corona?

15. Vragen van Sihame El Kaouakibi

Sihame El Kaouakibi dankt de spreker voor de heldere toelichting. Ze is blij veel te kunnen leren van de sprekers en te horen wat de pijnpunten zijn. Er worden middelen vrijgemaakt om aan de pijnpunten te werken. Wat zijn volgens de sprekers de quick wins waarop kan worden ingezet?

Er zijn verschillen in hoe directies en scholen zich behandeld voelen tijdens de verschillende fasen van de crisis. Wat zijn de verschillen tussen de twee internaten? Herkennen zij elkaars verhaal?

Wat iedereen raakt, is de kwetsbaarheid van de doelgroep. Leerachterstand en het welzijn van kinderen en jongeren blijven zorgen baren. Hoe moet men vanuit hun ervaring vandaag kijken naar het welzijn van jongeren in de internaten? Kunnen de jongeren om met deze crisissituatie? Kunnen de medewerkers van de internaten hun werk aan met de geringe slagkracht die ze hebben? Een aanbeveling is het geven van ondersteunende ambten. Wat kan dat concreet betekenen, intern en voor het ecosysteem errond? Gaat het over specifieke zorgen?

16. Vragen van Johan Danen

Johan Danen dankt de sprekers voor de getuigenis, de analyse en een aantal oplossingen die werden gegeven. Volgens de eerste sprekers is het best dat veel kinderen en jongeren op het internaat zouden zijn. Denkt Eddy Tuytens daar ook zo over? Wat is daarvoor nodig? Er werd een aantal knelpunten aangegeven in de

reguliere werking van de internaten. Als het de ambitie moet zijn om vanwege de kwetsbaarheid van de jongeren zoveel mogelijk kinderen echt op het internaat te krijgen, wat is er dan bijkomend nodig?

Kort door de bocht gezegd heeft Opgroeien geen zicht op hoe internaten in elkaar zitten. Waren er tegenstrijdige instructies vanuit Opgroeien en Onderwijs? Hoe is men daarmee omgegaan in deze stressvolle periode? Is dat al beter in de tweede golf die nu woedt?

Sommige kinderen konden of mochten niet naar het internaat komen? Was het snel duidelijk of het wel of niet kon? Waren de criteria vrij snel duidelijk of was daar veel discussie over? Hoe is men daarmee omgegaan? Wat is er nodig om zo iets te vermijden? Vooral bij cesuren, zoals een nieuwe code, nieuwe besmettingen of gebeurtenissen in het internaat zelf, kan dat immers voor extra stress zorgen.

17. Vragen van Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe interesseert het vooral hoe men omging met preventie en welzijn op het werk. Werd men daarin voldoende ondersteund door aan de ene kant de betrokken scholengroepen en koepels, en aan de andere kant de hogere overheid?

Is er invloed van corona op de inschrijvingen in het schooljaar 2020-2021, onder meer door het feit dat men geen opendeurdagen heeft kunnen organiseren en men ook moeilijker met het klantenbestand in contact is kunnen komen?

Al voor corona was er een groot lerarentekort. Hoe merken de sprekers dat, pre-corona en postcorona?

Hopelijk is het de laatste keer dat men de scholen voor een langere tijd moet sluiten. Hebben de sprekers extra tips voor de beleidsvoerders om rekening mee te houden bij een mogelijke sluiting en heropstart van de scholen? Dezelfde vraag heeft hij wat betreft preteaching en afstandsonderwijs. Was er voldoende materiaal ter beschikking?

Steve Vandenberghe vindt het interessant om te weten wat de leerlingen uit de specifieke gebeurtenissen hebben geleerd. Hoe ervaren zij de specifieke problematiek waarmee ze werden geconfronteerd? Hebben zij ideeën naar voren gebracht over hoe ze het in de toekomst willen zien?

18. Vragen van Kim De Witte

Kim De Witte vraagt wat de belangrijkste knelpunten zijn wat betreft de coronaveiligheid in de internaten. Gaat het over ventilatie van klaslokalen, slaapzalen of refters? Gaat het over het voldoende beschikbaar zijn van testen of andere specifieke problemen?

Waar situeert zich precies het personeelstekort? Welke oplossingen heeft men voor ogen op korte termijn?

Wat zijn de problemen in verband met het afstandsonderwijs? De aanwezigheid van laptops of didactisch materiaal?

19. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls vraagt in welke mate de vertegenwoordigers van de internaten in de onderwijsclub de internaten op voorhand hebben bevraagd over wat hun uitdagingen zijn.

De catering is op een bepaald moment gestopt in Sint-Niklaas. Zou het een oplossing zijn dat in alle omstandigheden externe cateraars toegang blijven krijgen tot de scholen?

Als hij het goed heeft begrepen, zit ongeveer een derde van de populatie in Sint-Niklaas vanuit een maatschappelijke nood in het internaat en niet door de keuze van de ouders. Heeft men van Welzijn extra middelen gekregen tijdens de coronacrisis? Er is een besluit van de Vlaamse Regering waarin 2,083 miljoen euro is uitgetrokken voor de internaten, waarvan 100 euro extra per volledige dag en 50 euro per halve dag en dan nog eens 25 euro voor MPIGO's of IPO's voor een dag en 12,5 euro voor een halve dag. Los dat al iets op? Zijn die middelen ondertussen al gestort?

Scholen mogen nog altijd contactonderwijs geven voor kwetsbare leerlingen. Is het niet mogelijk dat die leerlingen toch op school blijven of krijgen de internaten gewoon de mededeling dat de scholen dicht zijn? Zijn daarover gesprekken mogelijk? Of moet het centraal worden geregeld waarbij schoolopvang wordt georganiseerd voor de leerlingen die op internaat zijn?

Men wil voorkomen dat ouders hun kinderen van het internaat halen. Is het ook het geval bij Eddy Tuytens dat ouders zich afvragen of het nog zin heeft om kinderen tijdens corona op internaat te houden? Heeft dat alleen een budgettaire reden of zijn er ook praktische redenen voor?

In een gezin draagt men thuis geen mondmasker. In de leefgroepen ziet men een diffuus beeld. Zou het logischer zijn dat de leefgroepen beschouwd worden als een gezin, want ze zijn daar meer dan in hun eigen gezin, en dat ze bijgevolg thuis een mondmasker zouden dragen? Kan men daarover nadenken of vinden de sprekers dat men dit nooit gerealiseerd kan krijgen?

Welke website consulteren de sprekers het meest: Schooldirect of de website van Opgroeien? Koen Daniëls wil weten welke concrete aanpak, aanbevelingen, raadgevingen, adviezen of draaiboeken het meest van toepassing zijn. Eddy Tuytens besliste op een gegeven moment om internen op school te houden. Heeft hij dat tegen een draaiboek in en vanuit het gezond verstand beslist, of heeft hij zich gebaseerd op het draaiboek van Welzijn?

Pleit men ervoor om het contactonderwijs overeind te houden als dat kan, omdat de leerlingen anders toch niet altijd bezig zijn met school?

20. Vragen van Jan Laeremans

Jan Laeremans stelt vast dat het voor de internaten een hele puzzel was om in coronatijd overeind te blijven en het daar nog meer improviseren is dan in een gewone school. In het internaat in Sint-Niklaas werden de opvoeders ingezet in de keuken waarin heel wat tijd is gekropen. Gebeurde dat puur op vrijwilligheid, zijn die opvoeders daar extra voor betaald of kregen ze daarvoor extra verlof?

Wat was de impact van corona op de leerlingen? Normaal heeft men 's avonds activiteiten voor de leerlingen, die anders zijn dan in de gezinnen thuis. Hij neemt aan dat een deel van die activiteiten is weggevallen. Wat was de psychologische impact op de leerlingen die er wel waren? Kon men nog een aantal activiteiten doen? Alleen maar tv kijken lijkt niet de ideale aanpak.

Zijn er veel besmettingen op school tot stand gekomen? Als leerlingen besmet zijn, kan men die niet naar huis sturen. Hoe pakt men dat aan? Zijn er speciale kamers waar men ze apart kan leggen? Waren er testen beschikbaar of moest men telkens

naar een dokter? Het is een andere situatie dan in een school, waar een leerkracht gemakkelijk 's avonds naar de dokter kan.

Eddy Tuytens zei dat het busvervoer niet efficiënt verliep. Heeft hij een suggestie waar dat verbeterd kan worden?

Enkele jaren geleden is het internaat van De Haan overgeheveld van Onderwijs naar Welzijn. Daar was niet iedereen gelukkig mee. Er is een overgangsregeling van drie jaar. Is dat een goede zaak in het licht van corona, of eerder een negatieve zaak?

21. Vragen van Jo Brouns

Jo Brouns vraagt of de internaten klaar zijn wanneer op 16 november 2020 afstandsonderwijs zal worden gegeven. Hij verwijst naar het feit dat een beheerder er alleen voor staat met 19 kinderen. Heeft men in dat kader contact gezocht met de scholen om met hen samen te werken? Waren er grote verschillen tussen de scholen op het vlak van invulling van het onlineafstandsonderwijs? Hoe ging men met die verschillen om? Is men betrokken bij de evaluatie over het afstandsonderwijs die nu loopt?

Quarantaine van zieke kinderen is niet evident. Het was wellicht behelpen in de eerste fase. Heeft men suggesties voor de huidige tweede fase? Is men betrokken bij de teststrategie? In de nieuwe teststrategie kan het dat asymptomatische internen weer naar school gaan. Wat was de impact op het normale leven in het internaat? Heeft men zwaar moeten inboeten op ontspanning, sport en spel, wat heel belangrijk is in deze tijd?

In bepaalde scholen zal het na 16 november 2020 onmogelijk zijn om sportles te geven in sporthallen. Jo Brouns denkt aan de inzet van sportleerkrachten en een samenwerking met de internaten om hen bij te staan.

De betrokkenheid van de internaten bij de overheid kon beter. Is er ondertussen een positieve evolutie merkbaar?

De goede samenwerking met het lokale bestuur in De Haan is een pluim voor Wilfried Vandaele. Wat maakte die samenwerking zo bijzonder goed? Zijn dat zaken die andere steden en gemeenten kunnen meenemen in hun relatie met de internaten op hun grondgebied?

Hebben de internaten gemerkt dat er grotere leerachterstand is bij de leerlingen? Is men aan de slag gegaan om te remediëren?

Antwoord van Katrien Smet en Eddy Tuytens

Katrien Smet antwoordt dat om de huiselijke sfeer te waarborgen, men inzet op de groepen. Men heeft geprobeerd om één opvoeder te hebben per leefgroep van ongeveer vijftien tot achttien internen. Men probeert zoveel mogelijk tijd vrij te maken om langs te gaan bij de internen tijdens de studie. Men probeert de zitkamers zo gezellig mogelijk in te richten. Men probeert veel in contact te staan met zowel de scholen als de ouders. Men stuurt regelmatig een mail met info aan de ouders over hoe het gelopen is. Men probeert de refter zo gezellig mogelijk in te richten, waar men zich in vier bubbels moet organiseren. Men zorgt ervoor dat de internen per leefgroep in een of twee blokken kunnen zitten en dat ze naar elkaar kunnen kijken maar voldoende afstand houden.

De huiselijkheid is wat verdwenen omdat men steeds een mondkapje moet dragen. Men heeft er niet voor geopteerd om de leefgroepen strikt te scheiden omdat men merkt dat leerlingen leefgroepoverschrijdend veel mensen kennen. Men kan

dan moeilijk zeggen dat ze niet meer in contact mogen komen met sommige anderen. Om het contact tussen de kinderen onderling te behouden, heeft men ervoor geopteerd om continu een masker te dragen, zowel de internen als de opvoeders,

Het contact met het CLB en het OCJ was in de eerste periode zeer moeilijk. Die diensten waren zeer moeilijk te bereiken. Men kreeg veel vragen van ouders. Men heeft de begeleiding soms overgenomen. Waar het voor de mensen soms moeilijk is om contact te krijgen met het CLB, het OCJ of een consulent van de jeugdrechtbank, blijkt het voor een beheerder iets gemakkelijker te zijn om hen te contacteren en zo de mensen bij te staan. Dat maakte het voor al deze diensten gemakkelijker. Het is niet de taak van de beheerders maar ze willen wel een partner zijn in de opvoeding en willen niet alleen de internen maar ook de ouders ondersteunen.

Men heeft essentiële derden altijd toegelaten op de campus. Ook vandaag nog zijn essentiële derden en ouders welkom. Zij vragen dat vooraf aan en registreren zich wanneer ze binnenkomen. Mocht er toch een besmetting opduiken, dan kan men deze mensen contacteren. Handhygiëne en mondklappers zijn sowieso verplicht op de campus.

Er werd de kans geboden aan ouders van wie kinderen via jeugdhulp op het internaat zitten om de opvoeding weer op te nemen. Dat heeft mooie zaken teweeggebracht. Soms was het nodig dat de internen na een periode weer naar het internaat kwamen, maar in sommige gezinnen werd de opvoeding weer opgenomen. Zij hebben nu die buitenkans gekregen. Dat heeft Katrien Smet doen nadenken of men niet sneller moet evalueren, en of dwingende en aanklappende hulpverlening nog nodig is en men niet meer naar vrijblijvende hulpverlening kan gaan.

Men merkt dat scholen soms met de handen in het haar zitten wat betreft opvang van leerlingen. Men wil een partner zijn en wil hen overdag opvangen in het internaat maar daar zijn extra middelen en personeel voor nodig. Momenteel vullen de beheerders dat op, net zoals in De Haan. Zij hebben soms tien tot twaalf internen onder hun hoede terwijl ze hun beleidswerk en hun beheerderswerk opzijzetten om de opvang van deze internen te faciliteren. Het is niet altijd fijn voor internen om tijdens het afstandsonderwijs overdag op school te moeten blijven, want dan zijn zij de uitzondering. Bij een eerste of tweede jaar van het secundair onderwijs kan dat nog, maar een zeventien- of achttienjarige verplichten om tijdens het afstandsonderwijs te worden opgevangen op school, is voor Katrien Smet een brug te ver.

Katrien Smet heeft het gevoel dat ze bij het grote takenpakket van de beheerder wat betreft preventie en welzijn, geleid wordt door de koepel. Het team Internaten vormt een sterke basis. Dat neemt niet weg dat veel werk op de werkvloer bij de beheerders terechtkomt. Het opmaken van de draaiboeken en het aanpassen van het draaiboek voor het eigen internaat is het werk van de beheerder. Men heeft een preventieadviseur. Die werkt overdag maar werkt ook voor de school waarvoor hij veel werk heeft. Dat maakt dat het internaat altijd een beetje naar de achtergrond wordt geschoven. De beheerders zijn betrokken bij het plakken van stickers en het opmaken van circulatieplannen. Dat komt dikwijls op hun rug terecht. Een beheerder moet momenteel flexibel zijn en zit in een spreidstand tussen het welzijn van de internen en het welzijn van de opvoeders. In Sint-Niklaas komt het welzijn van internen en opvoeders altijd op de eerste rij. De beheerder neemt pauze wanneer dat kan.

Wat betreft het personeelstekort verwijst Katrien Smet naar de uitspraak van Eddy Tuytens dat men niet zomaar iemand kan inschakelen in een internaat en in een groep. Er is eerst inzicht nodig in de regels van het internaat, de rugzakjes van de internen, de organisatie van de studiebegeleiding en de dagelijkse werking. Als men een nieuw personeelslid aanwerft, vergt dat voor de beheerder en de collega's

een grote inspanning want men moet die mensen wegwijs maken in de hele structuur van geschreven en ongeschreven regels. Men kan bijvoorbeeld niet zomaar studiebegeleiding op de kamer geven want dat is heel individueel voor de internen die uit veel verschillende onderwijsrichtingen komen. De inschakeling van opvoeders is eigenlijk hetzelfde precorona als postcorona.

In Sint-Niklaas heeft men nog geen besmettingen bij de internen en evenmin quarantaines van veertien dagen. Men had een interne die preventief in quarantaine moest. Alle internen hebben een eigen kamer. Overdag geeft men hun dan een zitkamer ter beschikking en voor de rest verblijven zij op de eigen kamer.

De opvoeders die de catering hebben opgenomen, zijn daar niet extra voor betaald. Dat werd gedaan binnen de werkuren. Men heeft de werking zo verdeeld dat er zowel opvoeders op het internaat aanwezig waren als een opvoeder die voor de catering instond, dit tot een maximum van vijftien te bereiden maaltijden. Zij zijn daar niet voor opgeleid, maar hebben dat als goede huisvaders en huismoeders goed gedaan.

Eddy Tuytens begint met het belangrijkste, het welbevinden van de internen. Momenteel zijn er twee opvoeders per leefgroep. Men doet aan leefgroepwerking. Men ziet de leefgroep als een bubbel. De kinderen wonen daar en dragen geen mondkapje. Het personeel daarentegen wel omdat dat altijd komt en gaat, en aldus meer in contact komt met anderen. Tijdens de eerste golf bleven de kinderen dagelijks op internaat. Tijdens de dag gingen ze wel naar de noodopvang op school wegens de moeilijke inzetbaarheid van personeel in het internaat.

De leefgroepen worden ingericht samen met de jongeren. Hun kamer richten de jongeren zelf in samen met de context. Wat gezelligheid betreft, is er dus zeker geen probleem.

Activiteiten zijn geen probleem omdat men door de locatie veel buitenactiviteiten kan organiseren. Men heeft een zeer groot domein in De Haan met speelvelden, een bosrijke omgeving en het strand op wandelafstand. Dat viel voor de kinderen zeker mee.

Iedereen die in Huis aan Zee binnenkwam, werd geregistreerd. Bezoek in de leefgroep liet men sowieso niet toe. Gedurende een periode vond het bezoek plaats achter glas, in aparte bezoekenruimtes of buiten al wandelend. De meeste bezoeken zijn onder toezicht of met goedkeuring van jeugdrechters. Dat is een andere situatie dan in Sint-Niklaas.

Vanuit Onderwijs wil men altijd een continuüm creëren tussen Onderwijs en Zorg. Dat is de rode draad in de IPO's.

In De Haan heeft men niet de mogelijkheid om alle kinderen op een individuele kamer te leggen. Er zijn al enkele kinderen in quarantaine geweest, apart in een kamer. Bij een tweepersoonskamer werd de andere jongere tijdelijk elders geplaatst waardoor de quarantaine kon doorgaan.

In De Haan kookt men zelf. Aangezien de kinderen er wonen en in het weekend niet naar huis kunnen, probeert men in te zetten op het dagelijks zelf koken met verse voeding.

Dat de ouders de draad weer zelf opnemen, is minder aan de orde. Men werkt wel altijd met de context, maar in de doelgroep waarmee men werkt zijn de ouders niet altijd in staat om de zorg voor hun kinderen op te nemen. Dat is meestal ook de reden waarom ze via de niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening tot bij hen komen.

Eén begeleider op 21 is achterhaald voor de internaten van het gewoon onderwijs. De mensen werken daar vanuit een intrinsiek engagement ten aanzien van het project. De mensen hebben zeker nood aan extra middelen. Eddy Tuytens staat steeds versteld over de weerbaarheid van de personeelsploeg, maar ook die heeft zijn beperkingen.

De vervangingen zijn opgelost. Hij heeft al gezegd dat het zou worden opgelost vanaf 12 november 2020 bij de internaten van het buitengewoon onderwijs.

Aangezien men met de meest kwetsbaren werkt, doet het personeel zijn best en doet het zelfs meer dan wordt verwacht. Dat is vrijwillig. Die vrijwilligheid nemen de collega's nog graag op omdat men werkt met een specifieke doelgroep.

De inzetbaarheid van personeel blijft een heikel punt. De cesuur tussen IPO en internaat blijft. Er blijft een muurtje staan tussen die twee personeelsploegen met de verschillende statuten. Het zou heel veel oplossen mocht men bij de uitval van een personeelslid, ongeacht het gaat over een IPO of een internaat, iemand kunnen inzetten.

De internaten werden in de coronaperiode zeer goed ondersteund door de preventieadviseur van de scholengroep en door GO!-centraal. Men zit regelmatig samen met de preventieadviseur van de scholengroep en men heeft nauw contact met collega's van GO!-centraal.

Er was geen invloed op de inschrijvingen omdat men niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening is en met wachtlijsten werkt. De wachtlijst staat vol. In het internaat hebben 23 van de 37 internen een jeugdhulpprofiel. Als die andere 14 er niet zouden zijn, stelt Eddy Tuytens zich wel vragen over 1 februari, wanneer de telling plaatsvindt om het personeelskader voor het volgende jaar te krijgen. Daar heeft hij geen zicht op en dat is een bezorgdheid.

Noodopvang en dagopvang zijn momenteel sowieso nodig omdat men samenwerkt met de scholen om de zorg te garanderen voor de jongeren. Aangezien de inzet van het personeel op de werkvloer tijdens de dag niet kan, heeft men sowieso die nood- of dagopvang in scholen nodig.

Afstandsonderwijs is een heikel punt. Dat is in Huis aan Zee bijna niet haalbaar. In dat geval moet hij als enige die kinderen begeleiden.

Eddy Tuytens heeft vernomen dat aan de minister van Onderwijs gevraagd is naar extra middelen bovenop het pakket, om mensen in te zetten. Het denkt niet dat dat al is goedgekeurd want dan zou hij dat al hebben gehoord vanuit GO!-centraal. Extra middelen om bijvoorbeeld mensen in dagopvang te kunnen inzetten en te kunnen begeleiden in afstandsonderwijs, zouden zeker meerwaarde zijn. Hij weet niet of het een quick win is maar op lange termijn is dat zeker een must.

De *voorzitter* dankt de sprekers voor de presentaties en de toelichting, en voor wat zij de afgelopen maanden hebben gedaan in de internaten.

Uiteenzetting door Dries Vandermeersch, directeur GO! CLB Brussel

22. Situering

Dries Vandermeersch is directeur van het GO! CLB Brussel sinds 1984 en is ook voorzitter van de stuurgroep van de CLBch@t. Hij wil eerst hulde brengen aan het personeel dat zich op een heel flexibele en inzetbare manier heeft opgesteld gedurende de hele periode. Zij staan symbool voor alle personeelsleden van de CLB's.

Hij brengt de impact van COVID-19 op de CLB-werking in drie delen: het algemene verhaal van de CLB's van het GO!, de CLBch@t en GO! CLB Brussel.

23. Maart tot augustus 2020

Bij de eerste lockdown in maart 2020 was er een tijdelijke stop van het aanbod aan preventieve gezondheidszorg. De consulten en vaccinaties werden stopgezet. Zodra men kon, toen de scholen nog gesloten waren, zijn verschillende CLB's weer overgegaan tot het organiseren van medische consulten en vaccinaties. In de vraaggestuurde werking is verhoogde aandacht besteed aan het welbevinden van kinderen uit kwetsbare gezinnen. Men is tijdens de hele periode bereikbaar gebleven via chat, telefoon, elektronische media en als het echt nodig was ook via fysiek contact.

Dries Vandermeersch geeft enkele cijfers. Tussen maart en augustus 2020 was er een stijging van de vragen over verontrusting in vergelijking met 2019 van ongeveer 21 procent. Voor het CLB Brussel is dat 89 procent. Over problemen thuis was er een stijging van 7 procent, voor interactieproblemen in het gezin was er een stijging van 26 procent, over moeilijke keuzes op school een stijging van 19 procent en over preventieve gezondheidszorg een stijging van zomaar even 746 procent. Die vragen zullen voornamelijk over COVID-19 gegaan zijn.

24. Sinds start schooljaar 2020-2021

Na de zomervakantie van 2020 is men opnieuw gestart. Een nieuwe opdracht was de contacttracing in de onderwijscontext voor leerlingen, personeelsleden van het leerplichtonderwijs, en van de internaten en de IPO's. Dit kreeg prioriteit op het overige aanbod. Via de VWVJ kreeg men richtlijnen om daarmee om te gaan en informatie over hoe men moest communiceren met ouders en leerlingen.

Wat betreft het aantal positieve gevallen bij leerlingen en personeel, zijn er voor de periode van 1 tot 13 september 2020 230 meldingen. In de volgende twee weken tot 27 september 2020 is er een stijging van 96 procent. Daarna is er een lichtere stijging van 14 procent in de periode tot 11 oktober 2020. Van 12 tot 25 oktober 2020 is er een stijging van 206 procent. Op dat ogenblik had men in totaal 1580 meldingen. Over de hele periode van september tot 25 oktober 2020 waren er 2786 meldingen. Voor het CLB Brussel betekent dat 600 meldingen, dus ongeveer een vijfde van het totaal van het GO!

25. CLBch@t

Tijdens die periode heeft men heel wat extra vragen gekregen. Er was een stijging van het aantal gesprekken met 61 procent. Opvallend is dat meer dan een vijfde van de gesprekken plaatsvindt met ouders, terwijl men gestart is als een chat voor leerlingen, die ondertussen wel werd uitgebreid met de ouders. 50 procent van de gesprekken gaat over psychosociaal welbevinden, meer dan één op vijf gesprekken gaat over preventieve gezondheidszorg.

Heel wat gesprekken hebben rechtstreeks betrekking op COVID-19. Men ziet een grote toename, vooral bij de verstrenging van de maatregelen. Bijvoorbeeld in de week voor de herfstvakantie van 2020 ging meer dan 25 procent over COVID-19 tegenover 13 procent de week ervoor.

De CLBch@t is een netoverschrijdend project van alle CLB's. Tijdens de herfstvakantie van 2020 zijn de openingsuren uitgebreid. Waar men anders actief was na de openingsuren van de CLB's van 17 uur tot 22 uur, is men nu actief vanaf 14 uur elke dag van de herfstvakantie.

In de herfstvakantie van 2020 zijn er 172 gesprekken geweest tegenover 76 in het schooljaar daarvoor, dus meer dan een verdubbeling. Meer dan 70 procent van de

gesprekken gaat over sociaal welbevinden, 20 procent over preventieve gezondheidszorg en 10 procent over COVID-19.

26. Contacttracing in GO! CLB Brussel

Het CLB is verantwoordelijk voor de begeleiding van 15.880 leerlingen. Dat zijn er ongeveer 9400 in het basisonderwijs, 6300 in het secundair onderwijs en 130 in het buitengewoon onderwijs. Het gaat over 40 basisscholen, 17 scholen voor secundair onderwijs, 5 internaten en 1 IPO. Daarvoor heeft het CLB 46,91 OG, omgezet in 41,3 vte's, maar men heeft decretaal recht op 53,26 OG. Dat heeft te maken met het groeipad dat is uitgetekend in het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding. Ongeveer 57 procent van die OG worden gegenereerd door OG in het kader van de SES. Geografisch bevindt het CLB zich enkel in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, met uitzondering van een basisschool in Alsemberg.

Eind augustus 2020 kreeg men de opdracht te starten met de tracing. Men begint in september 2020 met enkel de artsen die de vragen over de tracing opvangen. Ondertussen zijn de andere personeelsleden van de medische discipline de achterstand van de vorige periode aan het inlopen. Zij deden de vaccinaties die het schooljaar daarvoor niet hadden plaatsgevonden en de uitgestelde medische consulten. Men stelde vast dat de artsen dat niet alleen aankonden. Daarom heeft men in de tweede week de PMW's, vooral verpleegkundigen, ingeschakeld. Eind september 2020 was er een groei en stelde men vast dat alle artsen en 80 procent van de PMW's waren ingeschakeld, plus twee personeelsleden van de andere disciplines. Daardoor had men nog maar één vaccinatieteam operationeel, dat bijvoorbeeld de HPV-vaccinaties in september 2020 bij alle jongeren van het secundair onderwijs heeft uitgevoerd.

In de eerste week van oktober 2020 was er een boom. Men moest alle artsen, alle PMW's plus extra personeel op vrijwillige basis inzetten. De tweede week moest men alle medewerkers van het CLB betrekken. Dat was een moeilijke beslissing want het gaat in tegen de natuur van de hulpverlener: de begeleidingen worden on hold gezet, het kwaliteitsvol werken wordt sterk gecompromitteerd en scholen worden teleurgesteld omdat het CLB niet kan ingaan op hun vragen. Men moest dit echter doen om een aantal organisatorische redenen. Men moest langere openingstijden invoeren om bereikbaar te blijven voor directies en scholen bij het melden van positieve gevallen. Men moest piekmomenten opvangen. Het was langetermijndenken: als men de last spreidt over verschillende schouders, dan kan de groep dat langer volhouden dan wanneer men de last alleen legt op de medische discipline. Het heeft veel flexibiliteit, creativiteit en bereidwilligheid van zowel het personeel als van het beleid geëist.

De tracing gebeurt gedurende de week en in het weekend. Men heeft daarvoor een speciaal nummer in het leven geroepen, de coronahotline van GO! CLB Brussel. Deze lijn wordt bemand door een medewerker. Daarnaast is er een groep tracers en een groep bellers. Op het moment dat er een geval wordt gemeld, nemen de tracers contact op met die persoon en gaan na met wie die persoon een hoogrisicocontact heeft gehad. Zij brengen dat in kaart, geven dat door aan de bellers en die nemen contact op met alle hoogrisicocontacten om hun te melden wat zij moeten doen, afhankelijk van de richtlijnen van VVWJ en Sciensano, die een paar keer veranderd zijn gedurende de rit. Zij geven ook informatie en sturen die mensen nadien een brief met inlichtingen daarover. Er kan worden voorzien in uitbreiding om piekmomenten op te vangen. De artsen werken in een constante permanentieregeling.

Het verloop gaat als volgt. De melding komt binnen, men belt de besmette persoon op, men belt terug naar de school voor meer inlichtingen en de adresgegevens

voor de hoogrisicocontacten. Die worden ingevoerd in het dossier. De instructies worden meegegeven aan de belploeg. De hoogrisicocontacten worden opgebeld en ze krijgen een brief per mail doorgestuurd. Dan volgt een administratieve verwerking in LARS. Daarnaast komen ook nog alle vragen van ouders en leerlingen over COVID-19.

In totaal heeft men 481 meldingen gekregen van leerlingen en 120 meldingen van personeelsleden die positief getest zijn. In totaal zijn dat er 601. Men heeft 2771 leerlingen en 75 personeelsleden in quarantaine geplaatst. Er is ook een groot verschil tussen september en oktober 2020, toen de epidemie een vlucht nam.

Bij de plus-15-jarigen is er het grootste aandeel van positieve meldingen. Dat betekent dat men in het secundair onderwijs 340 positieve meldingen heeft gehad, of 5,3 procent van het totale aantal leerlingen. In het basisonderwijs waren dat er 141 of 1,5 procent. Het verschil kan ook te verklaren zijn omdat gedurende de periode dat er getest werd, de leerlingen in het basisonderwijs niet werden getest maar leerlingen in het secundair onderwijs wel.

Vanaf september 2020 is er een stijging tot in oktober 2020, met een lichte daling tegen de herfstvakantie van dat jaar. Dalmomenten in de curve hebben te maken met weekends, hoewel men ook dan werd geconfronteerd met positieve gevallen.

Gemiddeld gaat het over 4,5 meldingen per dag in september 2020, wat in oktober 2020 gegroeid is naar 15,1 per dag. In september 2020 werden gemiddeld 34,4 leerlingen in quarantaine gezet, en in oktober 2020 waren dat 58,5 leerlingen. Op weekbasis ziet men de voorlaatste week van oktober 2020 een piekmoment met ongeveer 140 meldingen waarvoor men quarantaine heeft moeten invoeren.

Er zijn meerdere redenen voor een testafname bij leerlingen. De meeste besmettingen komen voor in het gezin via nauw contact met een gezinslid, en minder op school. Slechts 9 procent van de meldingen had te maken met nauw contact met een leerling op school en 5 procent met nauw contact met een personeelslid op school.

Men heeft de tijdsinvestering voor de tracing in kaart gebracht. Voor de 601 positieve meldingen heeft men 8453,4 uur activiteiten gehad in het CLB. In de periode van 10 tot 23 oktober 2020 zijn 273 meldingen binnengekomen. Dat is meer dan een derde van het totaal aantal meldingen. Daar heeft men 3309,6 uur aan moeten besteden. Dat betekent dat er in de hele periode 26 mensen constant bezig waren met tracing. Vooral in de tweede periode werden er heel veel extra uren gepresteerd. Op 1 november 2020 bedroeg het aantal overuren bijna 1000 uur voor alle personeelsleden samen. Dat zijn 135 werkdagen, die in de kalmere periode moeten worden gecompenseerd.

Men heeft niet de tijd gehad om zich aan te passen aan het nieuwe gegeven van LARS. Men zal de gegevens op een bepaald moment opnieuw moeten invoeren in LARS. Daarvoor zal men ongeveer 22 werkdagen nodig hebben.

27. Gevolgen

Wat zijn de gevolgen voor het CLB op korte termijn? Het CLB kan op dit moment enkel een minimumpermanentie bemannen en dus enkel nog crisisgevallen opnemen. Er is een enorm hoge werkdruk bij het personeel. De preventieve en proactieve opdracht is bijna onmogelijk. Er zijn op dit moment geen medische consulten en vaccinaties. Er is geen vraaggestuurde werking, en er is geen of weinig opvolging van gedragsmoeilijkheden en sociaal-emotionele problemen.

Wat zijn de gevolgen op middellange termijn? Als men bijvoorbeeld bij de heropstart van de scholen twee mensen zou kunnen vrijmaken om de verplichte vaccinaties uit te voeren, dan zal men pas kunnen starten met de medische consulten midden mei 2021, maar hopelijk kan dit vroeger. Er is enorm veel stress en werkdruk. Dries Vandermeersch vreest dat dit bij sommige personeelsleden kan uitgroeien tot een burn-out. Enkele personeelsleden zijn al positief getest. Als zij nog kunnen, draaien ze mee van thuis.

Hij vreest ook voor grote ontevredenheid bij de scholen omdat heel wat vragen niet opgenomen kunnen worden door het CLB. Op dit moment ervaart hij veel begrip van de scholen, maar als scholen vastlopen met een aantal gevallen, vreest hij ontevredenheid bij de scholen.

De spreker vreest ook dat men minder kwaliteitsvolle trajecten en attesten zal kunnen afleveren. Zijn vraag is wat er met de overuren zal gebeuren. Ook de werking van het M-decreet komt deels in het gedrang omdat men de kwaliteitsvolle handelingsgerichte trajecten niet volledig kan lopen. Men kan op dit moment geen volwaardige stages aanbieden, wat gevolgen zal hebben ten aanzien van toekomstige personeelsleden, zowel voor de CLB's als voor de hele sector. Hij verwacht op het einde van het schooljaar 2020-2021 een lawine van werk omdat men een aantal problemen niet kon aanpakken.

Ook belangrijk is de vrees voor groeiende armoede naar aanleiding van de economische gevolgen van de crisis bij heel wat ouders. Een derde van de leerlingen zit nu al onder de armoedegrens. Hij vreest dat dat zal groeien naar de helft, met alle consequenties van dien voor het onderwijs en de werking van het CLB.

Op de lange termijn vreest Dries Vandermeersch meer crisissituaties omdat men de preventieve en proactieve opdracht niet heeft kunnen opnemen, en dat medische en ontwikkelingsproblemen niet tijdig zullen worden gedetecteerd omdat de medische consulten on hold zijn gezet. Wat zal er gebeuren met de structurele onderbezetting waar de CLB's al jaren over klagen en waarbij hij als directeur van het CLB Brussel ook aan de klaagmuur wil gaan staan? Wat zal er gebeuren met de verhoogde werkdruk? Wat zal het effect zijn op de aanwerving van CLB-artsen en -verpleegkundigen? De zorgsector zal er waarschijnlijk in slagen om verpleegkundigen en artsen betere werkvoorwaarden te geven. Waarschijnlijk zal de nood aan artsen en verpleegkundigen in de sector groter worden. Als men aanwervingen doet van bijvoorbeeld verpleegkundigen, nemen zij de anciënniteit die zij in een ziekenhuis hebben opgebouwd niet mee. Daardoor wijzen zij dikwijls een jobaanbieding van het CLB af. Ten slotte vreest de spreker op lange termijn dat de onderwijskansen, zeker van de kwetsbare leerlingen, in het gedrang komen.

28. Knelpunten

Dries Vandermeersch noemt eerst de steeds veranderende regels waarvoor men enigszins begrip heeft gezien de unieke en nieuwe situatie waarin men zit. Zo moest het ene moment wel getest worden en het andere moment niet. Daarbij worden CLB's geconfronteerd met de soms agressieve manier waarop ouders zich vragen stellen over deze manier van werken.

Er zijn geen duidelijke richtlijnen voor artsen, huisartsen en CLB-artsen. Men krijgt regelmatig van scholen en ouders heel andere verhalen die huisartsen vertellen dan wat de CLB-arts vertelt vanuit de richtlijnen die hij heeft gekregen. Dat zorgt soms voor spanningen, ook tussen de CLB-artsen en de huisartsen.

Men ervaart soms onbegrip bij scholen en ouders over de reden waarom het CLB aandringt op het bewaren van de bubbels en dergelijke. Men begrijpt dat dat een organisatorische impact heeft maar het is de taak van het CLB om te wijzen op de

gezondheidsfactoren. Het heeft zeker grote impact op de organisatie van het werk. Zoals iedereen blijft men zitten met de vraag hoe lang dit nog zal duren, en met de onzekerheid die dat meebrengt.

Over het callcenter zijn er heel onduidelijke afspraken. De callcenters kennen de werking van het CLB onvoldoende, zeker in Brussel. Daarbij worden de grootstedelijke en centrumstedelijke omgevingen geconfronteerd met de multiculturele context. Zo wordt men in Brussel soms opgebeld voor leerlingen uit het Franstalig onderwijs.

Een ander knelpunt is het personeel, maar daar is op 6 november 2020 goed nieuws over gekomen. Men heeft nog steeds niet de volledige bezetting en ook de vacatures geraken niet ingevuld, bijvoorbeeld de vacature voor 60 procentarts. De medewerkers krijgen een andere jobinvulling dan waarvoor ze in het CLB zijn komen werken. Soms zijn er andere profielen van mensen en andere competenties nodig. Telewerken en telefoneren is bijvoorbeeld op dit moment een competentie die de medewerkers moeten meenemen. Een ander knelpunt is waarom de inspectie in volle crisis bij het CLB Brussel een onderzoek moest komen doen naar de werking.

29. Vragen aan het beleid

Er is de vraag om de onvolledige omkadering bij het CLB Brussel (maar ook bij andere CLB's) zo vlug mogelijk in orde te brengen. Breek de gesloten enveloppe van de CLB's open. Organiseer een dialoog tussen Welzijn en de CLB's. De IPO's en de internaten hebben die vraag ook. Organiseer een dialoog tussen CLB-artsen en huisartsen om elkaar beter te verstaan.

De spreker eindigt met een dankwoord, eerst en vooral aan de VWVJ voor de richtlijnen die zij steeds vlug en accuraat bezorgen, de permanente ondersteuningscel bij het Gemeenschapsonderwijs voor de ondersteuning en bereikbaarheid, de Vlaamse Regering, het departement Onderwijs, het kabinet en Vlaams minister Ben Weyts voor de extra middelen, die men in dank aanvaardt, de scholengroep Brussel voor het faciliteren van de samenwerking met de scholen vanuit de onafhankelijke rol van het CLB, het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap zelf voor de ondersteuning en waardering, en ten slotte alle personeelsleden van het CLB Brussel voor de flexibiliteit en de onverdroten inzet en het engagement dat ze tijdens deze periode hebben betoond.

Vragen van de leden

30. Vragen van Sihame El Kaouakibi

Sihame El Kaouakibi vraagt of de CLBch@t die een groot succes is, niet structureel kan worden uitgerold voor de ouders, ook postcorona. Wat betreft de bezettingsgraad en het welzijn van de medewerkers is haar vraag wat de komende maanden zullen brengen. Er is weinig perspectief. Hoe gaat men daarmee om op de werkvloer? Bereikt men met de hotline alle leerlingen en ouders? In Brussel zijn er nog kwetsbare en moeilijke doelgroepen. Bereikt men alle doelgroepen? Kan de bekendmaking van de rol van het CLB daarin iets betekenen? Mensen die het volgen, hebben wat vernieuwing gezien bij het CLB die nog niet gekend is. Hoe kan men de rol van het CLB meer kracht bijzetten door de communicatie, ook in niet-coronatijden?

Op dit moment kan de werking van het CLB niet volledig worden uitgevoerd. Wat heeft het CLB nodig om zijn rol volledig te kunnen opnemen? Middelen hebben is één zaak, maar wat met de mensen? Welke profielen zijn er nodig en welke samenwerking met actoren? Het is niet evident om mensen te vinden, maar langs

de andere kant is het misschien mogelijk om mensen in te zetten die zonder werk zijn gevallen elders in de sector. Kunnen deze mensen hiervoor worden aangesproken? Welke profielen heeft men structureel nodig?

Er is gesproken over de groeiende armoede. Wat moet er gebeuren om tegemoet te komen aan de problematiek van de stijging van de armoede?

In de vorige hoorzittingen kreeg men vaak te horen dat CLB's overbevraagd zijn door de extra taken die zij moeten opnemen. Is er een impactmeting van de zaken die worden uitgesteld? Heeft men per taak een kwantificering?

Vindt Dries Vandermeersch de rol die de CLB's hebben gekregen in de coronacrisis correct? Is het CLB de juiste organisatie om die rol te vervullen in het onderwijsecosysteem? Of zou die beter elders liggen?

CLB's worden met uiteenlopende problemen geconfronteerd. Er wordt gevreesd dat bepaalde zaken onder de radar zullen verdwijnen. Als men nu prioriteiten zou moeten leggen, waar moeten die dan liggen? Wat moet bij wijze van spreken vandaag opgelost worden? Waar is vandaag absoluut nood aan?

31. Vragen van Johan Danen

Johan Danen begrijpt dat het CLB keuzes moet maken en prioriteiten moet stellen. Hij vraagt hoe het CLB perspectief kan bieden aan scholen en leerlingen, niet alleen ten aanzien van preventieve gezondheidszorg maar ook ten aanzien van andere vragen?

Ziet Dries Vandermeersch een verschil tussen de eerste en de tweede lockdown? De tweede lockdown is op dit moment minder ingrijpend dan de eerste wat betreft het aanwezig zijn op school. Is er een verschil in aanpak? Men is sinds een aantal maanden bezig met de contacttracing. Dat is allicht een belangrijk verschil. Ziet hij ook andere verschillen, bijvoorbeeld ten aanzien van het welbevinden van leerlingen of klachtenbeelden?

Er gebeuren heel weinig besmettingen in scholen, werd gezegd. Dat is een discussie die maatschappelijk nog woedt, ook in het Vlaams Parlement. Ook internationaal zijn er studies die zeggen dat er in scholen vele besmettingen gebeuren. Kan Dries Vandermeersch dat kaderen of ligt dat buiten zijn expertisedomein? Johan Danen vindt het belangrijk om daar zicht op te krijgen omdat de meningen daarover sterk verdeeld zijn. Op dat vlak moet het over feiten gaan en minder over meningen.

32. Vragen van Kim De Witte

Kim De Witte haalt aan dat de minister begin september 2020 1,3 miljoen euro extra middelen voor de CLB's heeft beloofd. Nu zou daar 10 miljoen euro bijkomen. Kan daarmee de druk op het personeel worden verlicht? Zal er extra personeel gevonden worden? Zijn er nog andere maatregelen nodig op korte of lange termijn? Is het budget voldoende? Hoe ziet Dries Vandermeersch concreet op korte termijn de invulling daarvan?

In andere landen zoals Duitsland blijkt de methode 'testen, opsporen en isoleren' heel efficiënt om een nieuwe golf te vermijden. De CLB's verrichten daar intens werk rond. Zijn zij klaar om daar weer mee aan de slag te gaan na de herfstvakantie van 2020? Kan men dat verbeteren? Zijn er concrete maatregelen om dat te verbeteren? Tracing is bijvoorbeeld niet eenvoudig. Hoe ziet Dries Vandermeersch heel concreet de rol van de CLB's in deze tweede golf?

Dat besmettingen vooral in het gezin zouden gebeuren en niet op school, is belangrijke informatie voor het eventueel verderzetten van het afstandsonderwijs. Heeft Dries Vandermeersch weet van andere CLB's die hetzelfde besluit trekken uit hun onderzoek?

Hoe schat men momenteel de situatie in over het psychosociaal welzijn van de leerlingen met wie de CLB's werken?

33. Vragen van Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe vraagt of de extra middelen van minister Ben Weyts om extra krachten aan te werven voldoende zijn. Zijn er nog specifieke noden voor de toekomst die Dries Vandermeersch in zijn toelichting niet heeft aangehaald en waar de beleidsmensen rekening mee moeten houden?

Zijn er voor de contacttracing voldoende financiële middelen op korte, middellange en lange termijn? Krijgt men voldoende steun vanuit het ministerie om het te kunnen bolwerken? Heeft men voldoende personeel daarvoor? De problematiek zou nog een hele tijd duren. Ziet men dat positief tegemoet? Heeft men perspectief?

Hoe ziet hij de workload van de verschillende personeelsgroepen in totaliteit? Heeft men uit de afgelopen periode specifieke dingen geleerd? Wil men wat dat betreft nog extra concrete signalen geven?

34. Vragen van Kathleen Krekels

Kathleen Krekels merkt op dat de extra middelen van respectievelijk 1,3 miljoen euro en 10 miljoen euro zouden gaan naar vier vte's per CLB. Hoe gaat men dat concreet invullen? Het is de bedoeling om de contacttracing te versterken en om een verbetering te kunnen doorvoeren in het datasysteem om de contacttracing te vergemakkelijken. Hoe denkt men dat in de eigen werking in te zetten?

Voor de contacttracing zet het CLB Brussel 80 procent van de PMW's in, en spreekt het ook PMW's uit andere disciplines aan. Daardoor is er impact op de andere taken. Wat lijdt daar het meest onder? Dries Vandermeersch gaf cijfers van stijgende vragen op alle domeinen. Waren dat cijfers van de eerste golf of van maart tot november 2020? Er is gezegd dat voor de andere zaken alleen nog wordt gereageerd in crisisgevallen. Wat moet men onder crisisgevallen begrijpen? Wat is bijvoorbeeld de stand van zaken van de vaccinaties? Vaccinaties moeten toch in een bepaalde termijn worden gegeven. Er is altijd al een grote werkdruk geweest in het handelingsgericht werken, de handelingsdiagnostiek en de verslagen. Daar wordt nu niet volledig aan voldaan. Hoe moet men die onvolledigheid begrijpen? Wat gebeurt er nog wel? Hoe organiseert men nu de algemene leerlingenbegeleiding?

Kathleen Krekels hoort van scholen dat de samenwerking in verband met corona goed loopt maar dat de samenwerking voor de andere taken in het gedrang komt. Hoe ziet men dit op lange termijn?

Het CLB heeft ook een rol in de ondersteuning van kwetsbare gezinnen. Welke verantwoordelijkheden kan het CLB nog opnemen wanneer gezinnen in een crisissituatie komen? Zijn de verantwoordelijkheden die nu van het CLB gevraagd worden, anders dan de gebruikelijke, of loopt dat gewoon door?

De CLBch@t kent een enorme stijging. Wat gebeurt er na een chat? Kathleen Krekels veronderstelt dat er in normale omstandigheden een fysieke opvolging kan worden gegeven. Gebeurt dat nu ook nog of stopt het bij de eerste digitale hulplijn?

Als de crisis nog lang duurt, zullen bepaalde dingen toch opnieuw moeten worden opgenomen. Welke problemen moeten prioritair op langere termijn worden aangepakt omdat er anders echt een crisis zit aan te komen?

Is het een goede zaak dat de contacttracing bij het CLB ligt? Als het geen goede zaak is, welke organisatie kan die rol dan beter opnemen?

Het is een goede zaak dat de schoolinspecteurs begrip hebben voor de situatie. Als ze langskomen, kijken ze dan vooral naar hoe men de coronacrisis aanpakt of kijken ze ook naar de andere taken die alleen voor het strikt noodzakelijke opgevolgd worden?

35. Vragen van Jan Laeremans

Jan Laeremans stelt vast dat er een verschil is tussen de contacttracing van de gewone werking en die van de CLB's. Die laatste stopt bij het telefonische of digitale contact. Wat daarna? Wordt dat nog opgevolgd wanneer iemand bijvoorbeeld in quarantaine moet blijven? Als dat niet gebeurt, zit men met een probleem. Hij hoort dat bij de gewone contacttracing vaak daar het schoentje knelt. Daar is wel intensieve opvolging via telefonisch contact of zelfs door aan huis te gaan. Als dat ontbreekt bij de CLB's, wat geen verwijt is, moet men dat dan niet overlaten aan de gewone contacttracing om een beter resultaat te boeken? Of heeft Dries Vandermeersch de indruk dat alles goed wordt opgevolgd en dat aan huis gaan niet nodig is?

Het komt Jan Laeremans heel vreemd voor dat een school in Vlaams-Brabant, met name in Alsemberg, ressorteert onder het CLB Brussel. Hoe komt dat? Wat is de wisselwerking tussen het CLB Brussel en het CLB van de Rand? Er zijn heel wat gemeenten in de Vlaamse Rand die bijna dezelfde cijfers hadden als Brussel. Is daar contact mee geweest? Verloopt dat op dezelfde manier als in Brussel?

Bij het probleem om personeel te vinden, stelt Jan Laeremans de vraag hoe het komt dat het meenemen van anciënniteit van acht jaar, die geldt voor leerkrachten, niet is doorgetrokken naar de CLB's? Wanneer men in 2021 extra loon toekent aan de zorg en de ziekenhuizen, zullen de CLB's in een zeer benadeelde situatie komen, terwijl zij absoluut personeel nodig hebben. Is dat vergeten? Is er al op gewezen dat het vreemd is dat men die mensen niet heeft meegenomen?

36. Vragen van Loes Vandromme

Loes Vandromme vraagt of het CLB Brussel zich voldoende vertegenwoordigd voelt bij de mensen die samen met de minister rond de tafel zitten? Wordt daar geluisterd naar wat er leeft in de CLB's? Is er genoeg aandacht geweest voor de specifieke context waarin de CLB's moeten werken?

Er is de specifiek stedelijke context van Brussel. Hoort Dries Vandermeersch dezelfde verhalen bij zijn collega's? Hoort hij een ander verhaal bij de landelijke CLB's?

Zijn de extra middelen voor de CLBch@t voldoende? Kan er nog aan worden gesleuteld? Beschikt het CLB over voldoende flexibiliteit om mensen volop in te zetten voor de CLBch@t? Het is een goed draaiend netoverschrijdend initiatief. Zijn er in deze coronatijden nog andere voorbeelden van samenwerking om het hoofd te bieden aan deze crisis?

Loes Vandromme meent dat de CLB-sector vragende partij was voor de verlenging van de herfstvakantie van 2020. De CLB's gaven ook als eerste aan dat de sluiting van de scholen heel zwaar weegt op de jeugd. Hoe kijken de CLB's dan naar die extra week herfstvakantie? Waar kan men vanuit het beleid toch de ondersteuning bieden aan de meest kwetsbare leerlingen die misschien extra ondersteuning nodig hebben?

Hoe houdt men contact met de meest kwetsbaren en hun ouders? Loes Vandromme heeft gelezen dat de CLB's aangaven dat naast de taalkundige en culturele drempels, nu ook een angstdrempel bestaat. Is die angst gelijk verdeeld over de bevolking of hebben bepaalde groepen van mensen meer angst en kijken ze op een andere manier naar de coronacrisis? Kan men daarover aanbevelingen geven?

Er is in deze crisis prioritering nodig. Hoe kiest men wat het meest cruciale is dat moet worden aangepakt?

Als directeur en beleidsmaker in een CLB werkt men met heel veel mensen. Het is moeilijk om mensen te motiveren in crisistijden. Langs de andere kant zijn er ook heel veel uitdagingen. Kan Dries Vandermeersch daar even bij stilstaan?

De inspecteurs hadden veel begrip voor de situatie. Zagen zij voor zichzelf een mogelijke andere opdracht in plaats van het inspecteren? Hoe zouden zij zich nuttig kunnen maken ten aanzien van CLB's?

37. Vragen van Jo Brouns

Jo Brouns wijst erop dat in de oude teststrategie, tot 19 oktober 2020, de indexpatiënt en de hoogrisicocontacten werden getest. Dat was duidelijk voor iedereen en was de meest effectieve aanpak om clusterbesmettingen in scholen tegen te gaan. In de nieuwe teststrategie worden de hoogrisicocontacten niet meer systematisch getest, waarbij de kans op besmetting groter is als symptomatische kinderen terugkeren naar school na hun quarantaine. Er ligt nu een nieuw advies op de tafel van Sciensano om terug te keren naar de oude teststrategie om maximaal clusterbesmettingen, onder andere op school, tegen te gaan. Deelt Dries Vandermeersch die mening? Wat is zijn voorkeur op dat vlak om clusterbesmettingen op school maximaal tegen te gaan?

In tijden van crisis leert men mensen en diensten beter kennen. Wat is de ervaring van Dries Vandermeersch op het vlak van samenwerking van het CLB met de regio, meer bepaald de eerstelijnszones en de lokale besturen? Er is een groot verschil op het terrein in keuzes om scholen al dan niet geheel of gedeeltelijk te sluiten. Wat kan er nog gebeuren om die samenwerking te versterken?

Wat de contactopsporing betreft, zijn er vandaag nog maar weinig blinde vlekken. Zelf is Jo Brouns onnoemelijk veel gebeld door verschillende instanties. Dat leidt soms tot frustraties bij de diensten zelf. Het CLB is zeer actief in de contactopsporing, ook het lokale bestuur speelt daar samen met de COVID-19-teams een rol in, en daarnaast is er nog de Vlaamse contacttracing. Dat kan efficiënter door dat meer op elkaar te laten aansluiten. Heeft Dries Vandermeersch een mening over het koppelen van data van de verschillende niveaus van contactopsporing om de efficiëntie te verbeteren? Er is ook een verschillende inhoudelijke benadering bij een contactopspoorde van het CLB, een van de Vlaamse overheid en een van de regio. Wat is de ervaring van Dries Vandermeersch? Lijkt het niet beter om naar een meer uniforme aanpak te gaan?

38. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls is blij dat scholen niet de motor zijn van de besmettingen. Men kan tot die conclusie komen op basis van het doorgedreven werk van de CLB's. Wat hij niet zag in de presentatie, zijn de vragen van ouders in verband met leerachterstand en gecumuleerde achterstand. Is men daar nog niet mee bezig? Als er vragen komen over het welzijn van kinderen, gaat dat dan over het zich niet goed voelen door de angst voor COVID-19 of gaat het ook over zorgen die ouders en leerlingen maken over de leerachterstand?

Antwoorden van Dries Vandermeersch

Dries Vandermeersch antwoordt dat de CLBch@t de laatste jaren een enorme vlucht heeft genomen en een vaste waarde is geworden in de werking van het CLB. Als men de middelen zou hebben, zou het inderdaad goed zijn om dat structureel uit te bouwen voor ouders. Het scheiden van een lijn voor ouders en leerlingen heeft zijn waarde, maar op dit moment is men daar nog niet aan toe. De werking van de chat gebeurt op vrijwillige basis bij CLB's die daarvoor werktijd van hun mensen gebruiken die vroeger bestemd was voor de normale werking. Volgens Dries Vandermeersch is de meerwaarde dat op die manier een aantal leerlingen tot het CLB worden toegeleid die men vroeger miste.

Er komen inderdaad vragen binnen over leerachterstand, maar die verzinken wat in de lawine aan vragen over corona. Als de coronacrisis wat is gaan liggen, zullen die vragen weer worden gesteld want dan zal er meer aandacht voor zijn, zowel bij ouders, scholen als CLB's zelf. Het is een structureel probleem waar alle scholen mee worstelen omdat men al een achterstand van het schooljaar 2019-2020 meedraagt die men nu niet kan inlopen door de nieuwe lockdown en doordat heel wat leerlingen door de quarantainemaatregelen lessen missen. Voor heel wat leerlingbegeleiders en zorgcoördinatoren op scholen is er op dit moment heel wat werk. Ook die mensen staan onder enorme stress en werkdruk omdat ze rond leerachterstand meer zaken toegewezen krijgen. Omdat het CLB niet alles kan opnemen, nemen zij deels de rol van het CLB daarin op.

Voor Dries Vandermeersch zijn de verontrustende situaties prioritair, vooral kindermishandeling, zelfdodingsgedachten en problematische gezinssituaties. Het is meegedeeld aan scholen dat ze zich daarvoor nog kunnen aanmelden. Op de momenten dat de personeelsleden niet bezig zijn met contacttracing, kunnen zij nog wel contact opnemen met de gezinnen die zij al volgden, als het gaat over risicogezinnen waarvoor begeleiding nodig is. Men weet echter dat de wachtlijsten voor sommige ondersteuning in Welzijn enorm lang zijn en in Brussel soms nog langer dan in Vlaanderen. Men kan dus moeilijk een vervolg bieden. Het wegvallen van begeleiding van het CLB zou wel eens kunnen leiden tot crisissen. Doordat men de preventieve en proactieve taak niet kan opnemen, zal men in de toekomst waarschijnlijk zelfs nog onder meer druk komen te staan. Dat is geen mooi toekomstbeeld maar wel de realiteit waarmee men waarschijnlijk zal worden geconfronteerd.

Dries Vandermeersch denkt dat het CLB de goede organisatie is om de contacttracing op zich te nemen omdat men heel dicht bij de scholen staat. Men kent de cultuur van de scholen en de internaten en heeft meestal een visueel beeld van de school. Men weet wat er mogelijk is en of er bubbels georganiseerd kunnen worden. Hij treedt de directies van de onderwijsinstellingen bij dat het organisatorisch niet altijd gemakkelijk is om die bubbels te organiseren. Soms is de fysieke ruimte er niet, vooral in de grootsteden.

In het motiveren van het personeel zijn twee zaken belangrijk. Ten eerste is dat eerlijk communiceren over wat men van de medewerkers verwacht en met begrip voor de persoonlijke situatie. Brussel is een middelgroot CLB waardoor men een personeelsbeleid kan voeren waarbij personeelsleden begrip voor elkaar kunnen opbrengen wanneer ze moeten werken. Men kan wel zeggen dat iemand tot 19 uur permanentie moet houden, wetende dat dat soms uitloopt tot 22 uur, maar voor iemand met een gezin of voor een alleenstaande moeder is dat niet zo gemakkelijk als voor iemand die nog geen relatie heeft bijvoorbeeld. Hij brengt nogmaals hulde aan zijn personeel voor de manier waarop het daarmee omgaat.

Een tweede zaak die belangrijk is voor het motiveren van het personeel, is om hen zoveel mogelijk te betrekken in alle stappen die men onderneemt, zeker de mensen die erin gespecialiseerd zijn. Zo roept Dries Vandermeersch elke morgen zijn crisiscel met artsen en coördinator van de paramedische discipline samen.

Op de vraag over de samenwerking met de Brusselse Rand antwoordt Dries Vandermeersch dat het CLB Brussel als eerste zwaar werd geconfronteerd met het probleem. Men werkte draaiboeken en instructies voor de personeelsleden uit. Hij heeft deze onmiddellijk gedeeld met anderen. Eerst kwam de Vlaamse Rand en daarna centrumsteden buiten de Vlaamse Rand, zoals Aalst, Sint-Niklaas en Mechelen. Stilaan is dat uitgebreid over heel Vlaanderen. Die samenwerking is er op vrijwillige basis. Men mag niet onderschatten dat men er juist door die vrijwilligheid in slaagt om elkaar te ondersteunen.

Dries Vandermeersch heeft de indruk dat tijdens de eerste lockdown de aanvaarding veel hoger lag, zowel bij leerlingen als bij ouders. Leerlingen, zeker in het secundair onderwijs, missen elkaar. Ze missen ook het lichamelijke contact. Dat lichamelijke contact neemt op die leeftijd een belangrijke plaats in. Het ontbreken daarvan komt het welbevinden van die leerlingen zeker niet ten goede. Het zijn voor iedereen moeilijke tijden, maar als jongere is dat soms moeilijker te aanvaarden.

De prioriteit ligt bij de preventieve gezondheidszorg, dat kan niet anders. Men zit in een situatie waarbij men als het ware moet kiezen tussen leven en dood, en het psychische welzijn. Dan moet men voor het eerste kiezen, namelijk het gevaar voor een mensenleven. Nu het aantal vragen over zelfdoding in de chat is toegenomen met de nieuwe lockdown, beseft hij dat als men in eerste instantie zijn energie daaraan moet besteden.

Er was de vraag over de andere taken die het CLB opneemt. Men is nu aan het denken over hoe men bijvoorbeeld de onderwijsloopbaanbegeleiding verder kan uittekenen naar het einde van het schooljaar 2020-2021. Men zit niet stil, alleen is de vraag wat men zal kunnen uitvoeren. Men tekent verschillende scenario's uit, en werkt in Brussel centrumoverstijgend met drie CLB's van de verschillende netten om die informatie aan ouders en leerlingen te geven.

Hoe kan de contacttracing verbeteren? Het was voor iedereen nieuw: men werd het water ingegooid zonder te kunnen zwemmen en men moest overleven. Men moet nu stilaan nadenken over hoe met beter op elkaar kan inspelen. 80 procent van de telefoons, die het CLB ontvangt, gaat over zaken waar ze al mee bezig zijn. Het aan elkaar koppelen van databanken zou een goede zaak zijn, bijvoorbeeld om te vermijden dat de tracingcentra nog naar het CLB moeten bellen om vast te stellen dat het CLB er al mee bezig is en alles al gebeurd is. Men heeft wel te maken met privacyregels en afspraken die gemaakt moeten worden. Dries Vandermeersch vreest eerlijk gezegd dat het niet voor morgen zal zijn.

Bereikt men alle ouders? Precies doordat men heel nauw met scholen samenwerkt, slaagt men erin om de ouders te bereiken. Soms licht niet het CLB de ouders in, maar vraagt men aan de zorgcoördinator, de leerlingbegeleider of zelfs de directie van de school om iemand te bereiken. Men slaagt er meestal via via in het gezin te bereiken. Een huisbezoek door een leerlingbegeleider of zorgcoördinator helpt ook. Er zijn heel weinig gezinnen die men niet heeft bereikt, hoewel het soms heel moeilijk is om de zaak uit te leggen. Hoe meer mensen geïnformeerd zijn over de zaak, hoe gemakkelijker men het aanvaardt.

Brussel zit met een multiculturele context, waarbij men soms met handen en voeten moet uitleggen wat quarantaine betekent. Dat kan niet over de telefoon. Men moet zeker nadenken over hoe men die doelgroepen beter kan bereiken. De informatie over het CLB voor de doelgroepen is zeker een aandachtspunt waar men werk van moet maken. Dat is een zwak punt waar men mee worstelt. In Brussel is die doelgroep zodanig groot dat het soms de hele CLB-werking betreft en dat men soms een switch moet durven maken in het denken. In de wijken waar men minder aan bod komt, moet men proberen steunpunten te vinden rond onderwijs en de CLB-werking om daar extra op te kunnen inzetten. De versnippering van het beleid

rond die zaken is geen goede zaak. Er zijn veel goedbedoelde initiatieven, zowel van gemeenten, overheden als privé-initiatieven, maar door de versnippering gaat er veel energie verloren. Daar is nog werk aan de winkel en daar kan het CLB een rol in spelen.

Wat betreft de medewerking met de lokale besturen, zit Dries Vandermeersch in een slechte situatie in Brussel. Brussel is een lappendeken van lokale besturen. Hij hoort van collega's in andere regio's dat dat beter gaat. Hij is bijvoorbeeld nog nooit uitgenodigd in een crisiscel, behalve in Alsemberg. In Brussel heeft hij nog aan geen enkele crisiscel moeten deelnemen.

Dat Alsemberg bij het CLB Brussel zit, is historisch gegroeid. Dat was een wijkafdeling van een school van Ukkel die tot de scholengroep Brussel behoorde. Die is verder geëvolueerd naar een Freinetschool in Alsemberg en behoort nog steeds tot de scholengroep Brussel.

De eerstelijnszone in Brussel is minder bekend voor het CLB. Er is wel contact, maar men heeft meestal rechtstreeks contact met het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid, waar men zijn vragen aan stelt. Daar loopt de samenwerking goed.

Het klopt dat het CLB ongeveer vier extra personeelsleden krijgt. Dat zal de druk verlichten maar is niet voldoende. Sinds september 2020 heeft men een enorme achterstand opgelopen die men al meedraagt van het vorige schooljaar. De achterstand is alleen maar groter geworden. Om dat te kunnen bolwerken, is er een personeelsverdubbeling nodig. Dries Vandermeersch beseft dat dit niet kan en dat men prioriteiten zal moeten stellen. Hij zal proberen profielen aan te werven van de klassieke CLB-werking, dus maatschappelijk werkers, psychologen en sociologen. Als de storm gaat liggen, kunnen die ingeschakeld worden in het normale CLB-werk. Van de specifieke mensen om de telefoon te bemannen, zal hij iemand die nu in dienst is daarvoor behouden, omdat die gepokt en gemazeld is in de contacttracing. Hij kan dat dan coördineren en dan kunnen andere mensen worden vrijgemaakt om hun normale werk op te nemen.

Dries Vandermeersch was altijd voorstander van het zo lang mogelijk openhouden van de scholen omdat hij beseft dat de meest kwetsbare leerlingen daar het slachtoffer van worden. Het gaat niet over het hebben van een computer, iedereen kan er een hebben, maar het gaat over de context waarin men dat leren kan waarmaken. Als een leerling thuis apart op een kamer kan zitten met ouders die hem of haar controleren, is dat gemakkelijk. Maar als men in een klein flatje woont en met vier kinderen een computer moet gebruiken of met verschillende computers naast elkaar tegelijkertijd afstandsonderwijs moet volgen, dan is de effectiviteit niet groot. Daarom moeten die kinderen zo lang mogelijk op school worden gehouden. De twee weken herfstvakantie in 2020 zijn welkom omdat de druk van de ketel moet, zowel bij personeelsleden van het CLB als bij de scholen, en ook bij vele ouders. Zo komt er wat duidelijkheid over de gezondheidssituatie. Hij vraagt om de scholen zo snel mogelijk weer open te stellen voor de kwetsbare leerlingen, wel rekening houdend met de gezondheidstoestand. Hij beseft dat het inperken van de epidemie op dit moment voorrang heeft.

Björn RZOSKA,
voorzitter

Koen DANIELS
Loes VANDROMME
Hannelore GOEMAN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

aso	algemeen secundair onderwijs
bso	beroepssecundair onderwijs
buso	buitengewoon secundair onderwijs
CAW	centrum algemeen welzijnswerk
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
COVID-19	'CO' staat voor de virusgroep corona waartoe de ziekte behoort; 'VI' verwijst naar virus; 'D' staat voor 'disease'; en 19 duidt op het jaartal waarin het nieuwe virus uitbrak: 2019
GEES	Groep van Experts belast met de Exitstrategie
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (historische naam = Gemeenschapsonderwijs)
HPV	humanaan papillomavirus
IPO	internaat met permanente openstelling
LARS	Leerlingen Activiteiten en Registratie Systeem
M-decreet	decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
MFC	multifunctioneel centrum
MPI	(historisch) medisch-pedagogisch instituut
MPIGO	medisch pedagogisch instituut van het GO!
OCJ	ondersteuningscentrum jeugdzorg
OG	omkaderingsgewicht
PMW	ParaMedisch Werker
SES	socio-economische status
tso	technisch secundair onderwijs
VK	vertrouwenscentrum kindermishandeling
vte	voltijdsequivalent / voltijddequivalent
VWVJ	Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg